A°. 1859. N°. 272.

DINGSDAG 15 NOVEMBER.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL.

UTRECHT, Dingsdag 15 November.

Na lang weifelen is het berigt ontvangen, dat de prins van *Carignan* het hem door de Midden-Italiaansche staten opgedragen regentschap heeft afgewezen. In zijne toespraak heeft hij gezegd, dat hooge redenen van staat, het belang van Italië, hem daartoe noopten. Ten slotte heeft hij ridder *Buon Compagni* als regent aan Midden-Italië aanbevolen. Deze is dadelijk vertrokken, om zijne benoeming voor te bereiden. 't Is wel denkelijk, dat de verschillende nationale vergaderingen den haar gegeven raad zullen opvolgen; want in beginsel zou de zaak niet veel veranderen of een Sardiniesch prins, dan wel een Sardiniesch staatsman het regentschap op zich nam. Men mag dus hopen, dat de zaak, in dien zin geregeld, voor Italië ten goede gedije.

Men noemt intusschen reeds van een anderen kant den prins van *Leuchtenberg*, of den diktator *Farini* als den algemeenen regent; terwijl Eng. bladen, met name de *Times*, op de benoeming van *Garibaldi* aandrongen. De benoeming van dezen laatsten zou een nog al revolutionaire kleur hebben. Doch het is begrijpelijk dat zulk een voorstel komt van een blad, dat onder anderen zegt, dat de wolken door den storm voortgedreven niet gemakkelijker van gedaante schijnen te veranderen, dan de Fransche regering van meening in de zaak van Italië. De *Times* vaart verder zeer tegen de »dringende voorstellen" en den overwegenden invloed van Frankrijk op Italië uit. Wat in deze opmerkelijk is, is dat de geheele Engelsche pers onverdeeld de houding van keizer *Napoleon* in het Italiaansche vraagstuk afkeurt.

Wat er in zulk een stand van zaken van het kongres moet worden is niet te voorzien.

Tusschen Rusland en Pruissen is eene nadere aansluiting in de politiek daargesteld. Tot hoever die gaat is niet bekend; maar zonderbaar klinkt het berigt, dat Oostenrijk, om Rusland te believen aan den Czaar het voorstel zou gedaan hebben, om het verdrag van 1856 te herzien. Rusland, dat niets aan Oostenrijk zou willen verschuldigd zijn, moet die opening dadelijk hebben van de hand gewezen. Het voorstel, als er iets van waar is, zou weder pleiten voor de Macchiavellistiesche politiek van Weenen.

De heer de *Lesseps* is naar Konstantinopel, en men vertrouwt, dat hij thans, gesteund door de Fransche regering, beter zal vooruit komen.

Ter loops deelen wij ten slotte hier nog mede, dat een Fransch eskader voor Montevideo is verschenen om vorderingen van Frankrijk tegen de Argentijnsche republiek kracht bij te zetten. — Een Russiesch eskader ligt voor Jeddo; men vreest, dat in de Japansche wateren verwikkelingen zullen ontstaan, en dat die van de zijde van Rusland zouden kunnen aanvangen, als het hof van Japan zijne staatkunde niet een weinig wijzigt.

De sinds eergister ontvangen **telegrafiesche depeches** laten wij hieronder volgen:

Madrid, Zondag avond. In een te Cadix gehouden krijgsraad is het plan voor den aanstaanden krijgstogt ontworpen.

Er is aan de drukpers ten strengste verboden eenige inlichtingen over het oorlogstooneel mede te deelen.

Turijn, Maandag. Het officieele orgaan deelt mede, dat de prins *v. Carignan* gisteren avond ten 9 ure audientie heeft verleend aan de ridders *Voghotti* en *Perruzzo*, die gekomen waren, om den prins te verzoeken het hem door Toskane, Parma, Modena en de Romagna aangeboden regentschap aan te nemen. De prins heeft daarop het volgende geantwoord:

»Ik ben diep getroffen door en ik dank de nationale vergadering en de bevolking van centraal Italië voor zoo veel vertrouwen in mij gesteld. Ik schrijf dit meer toe aan hunne gehechtheid jegens den koning en zoowel aan de liberale en nationale gevoelens als aan die van ordelievendheid, waarmede zij bezield zijn, dan aan mijne verdiensten. Staatkundige beweegredenen, met het oog op de spoedige bijeenkomst van het kongres, beletten mij echter, tot mijn diep leedwezen, mij onder ulieden te begeven en aan het mandaat gevolg te geven, dat mij is opgedragen.

»Gelooft mij, dat het eene opoffering voor mij is, dat ik mij niet onder uw midden begeef. Ik geloof echter daardoor aan het gemeenschappelijke vaderland nuttiger te zijn. Evenwel heb ik geoordeeld in het belang van de Midden-Italiaansche staten te handelen, door hun den kommandeur *Buonconpagnie* als regent aan te bevelen.

»Dankt de bevolking uit mijn naam, en zegt haar, dat zij in hare volharding, die de sympathie van Europa verdient, er op kan rekenen, dat de koning hare wenschen zal ondersteunen, en haar niet zal verlaten, die met zooveel vertrouwen zich aan zijne loijauteit overgeven."

Na de uitnoodiging van den prins *van Carignan*, heeft de kommandeur *Buonconpagnie* zich bereid verklaard tot aanvaarding van het regentschap, ten gevolge waarvan hij zich onmiddelijk naar Centraal-Italië zal begeven.

Londen, Maandag. De *Morn. Post* bevat eene depêche uit Turijn van gister, waarin uit zekere bron gemeld wordt, dat koning *Victor Emmanuel* voor den prins *van Carignan* het regentschap niet geweigerd heeft, maar het verlangen heeft te kennen gegeven, dat de beslissing over die kwestie wierd uitgesteld.

De E u r o p a en de H a m m o n i a hebben uit New-York tijdingen medegebragt tot 2 Nov. Kapitein *Brown*, het hoofd der zaâmgezworenen van Harperi Ferry, is veroordeeld om te worden opgehangen.

Parijs, heden, Dingsdag. De *Constitutionnel* bevat een artikel van den heer *Grandguillot* over het regentschap. Daarin wordt gezegd, dat de aanneming van het regentschap door den prins *van Carignan* tot eene interventie van Sardinië in Midden-Italië zou geleid hebben, en men dan den Napolitaanschen troepen niet had kunnen beletten, mede op Romeinsch grondgebied te komen.

Gister hebben de ministers van binnenlandsche zaken en van financiën in de Tweede Kamer de wetsvoordragt voor de Noorder- en Zuiderspoorwegen verdedigd. 41 leden der Kamer hadden in de vorige week over de spoorwegvoorstellen het woord gevoerd. Daarvan spraken 22 tegen: de heeren v. Hall en v. Akerlaken (Hoorn), Begram (Gorkum), Schimmelpenninck (Zutphen), v. Voorthuijsen en Kien (Utrecht), v. Heukelom en Godefroi (Amsterdam), de Poorter en Luyben ('s Bosch), v. Reede en v. Asch v. Wijck (Amersfoort), Wintgens (Delft), Idserda (Leeuwarden), v. Fóreest (Alkmaar), v. Nispen (Nijmegen), de Kempenaer (Tiel), Hugenholtz en Kingsma (Dokkum), Thorbecke (Deventer), Wijbenga (Sneek) en Olivier (Rotterdam).

Voor spraken 15 leden: de heeren v. Heiden (Assen), Betz en Hoijnck (Rotterdam), Dommer (Nijmegen), Bieberstein en v. Wintershoven (Maastricht), Dullert (Zutphen), v. d. Poel (Dordt), Reinders (Zuidhorn), v. Diggelen (Goes), Meijlink (Eindhoven), Dirks (Leeuwarden), Gevers ('s Hage), Strens en Lom de Berg (Roermond).

Vier behielden zich hunne stem voor, de heeren Zijlker (Appingadam), v. Lijnden (Arnhem), v. Twist (Amsterdam) en v. Zuijlen (Zwolle).

Hunne meening hebben nog niet geopenbaard de heeren Wichers (Groningen), Westerhoff (Zuidhorn), v. d. Veen (Assen), Lycklama (Sneek), Storm (S'eeuwijk), Sloet (Zwolle), v. d. Linden en v. Hoevell (Almelo), Mackaij (Arnhem), Poortman (Alkmaar), v. Heemskerk (Haarlem), v. Frank, Stolte en v. Reenen (Amsterdam), Schimmelpennick en Taets v. Amerongen (Leyden), Hoffman en de Brauw (Gouda), Hoekwater (Delft), Delprat ('s Hage), Sander (Dordt), Elout (Gorkum), v. Eck en Slicher (Middelburg), Anemaet (Zierikzee), Oomen en Meeussen (Breda), Beens en Jespers (Tilburg), Bots (Eindhoven), Hengst (Boxmeer).

Onder deze namen zal men die van den heer Sloet opmerken.

Men vraagt, of deze heer, die in naverwantschap is met een der koncessionarissen, wier belang hier zoo bepaald in aanmerking komt, aan de stemming zal deel nemen.

Na de redevoering, die heden de minister van oorlog zal houden, meent men dat eene der motiën, waarvan de heeren v. Foreest en Thorbecke gesproken hebben, nader in behandeling zal komen. De beslissing zou zich dan nog eenige dagen kunnen doen wachten.

In een bijvoegsel nemen wij heden de redevoering op van den heer *v. Voorthuysen*, en een deel eener raadszitting.

— Z. M. heeft pensioen verleend aan *D. J. Bergsma*, wed. van *J. C. Swijghuizen Groenewoud*, in leven emeritus hoogleeraar aan de hoogeschool te Utrecht, van *f* 1000 's jaars; aan *H. C. C. van der Noordaa*, gewezen kommies ter provinciale griffie van Limburg van *f* 985; aan de gewezen hoofdonderw. *C. van Beckum*, te Ulicoten, van *f* 122; aan *C. Verhoeff*, te Berkenwoude van *f* 555; aan *K. Scholten*, te Edam, van *f* 600 en aan *A. Visser*, aan de Waal op Texel, van *f* 256.

Z. M. heeft vergunning verleend aan den majoor *J. A. v. d. Bosch*, adj. van Z. K. H. den Prins *van Oranje*, tot het aannemen en dragen der versierselen van ridder der orde van St Stanislaus 2. kl., van den Keizer van Rusland; den 1. luit. *F. B. A. Grooss*, van de inf., tijdelijk gedetacheerd bij dat wapen in O.-Indië, definitief overgeplaatst bij dat wapen van laatstgen. leger; den 2. luit. *P. M. J. Kamerling*, van het 1. reg. inf., overgeplaatst bij de inf. van het leger in O.-Indië; — den heer *William Ebbs* erkend als konsul van Hannover te Batavia.

— Men verneemt, dat H. M. de koningin moeder nog deze week Soestdijk zal verlaten, en naar 's Hage terugkeeren. — HH. KK. HH, prins en prinses *Hendrik* worden uit Luxemburg in 't laatst van het jaar in de residentie terug verwacht.

— Uit Berlijn wordt aan den *Nord* geschreven, dat aldaar sprake is van een huwelijks-ontwerp tusschen den Prins *van Oranje* en Prinses *Alexandrine*, dochter van Prinses *Marianne* der Nederlanden en Prins *Albrecht* van Pruissen.

— Tot hoever lokaliteitsbelang ook de leden der Tweede Kamer kan voeren, moge o. a. blijken uit de wijze, waarop de heer *Meylink* over de zaak van het geld spreekt. De *Tijd* herinnert daaraan op de volgende wijze:

»Hoe zal men aan geld komen? De heer *Meylink* somt als de drie wegen daartoe op: de gemeenten, de nijverheid en de beurs. De twee eersten mag men gerust ter zijde laten. De honderden, die vroeger de Noordelijke gemeenten aanboden, kunnen, als zij het aanbod herhaalden, en door de Zuidelijke gemeenten ondersteund werden, niet veel gewigt in de schaal werpen, die alleen met millioenen gevuld kan worden; en wat onze nijverheid betreft, deze heeft gebrek aan kapitaal, en kan dus uit haar te-kort het spoorweg-te-kort niet dekken. Op de beurs, het is dikwijls genoeg aangetoond, valt in deze niet te rekenen, en een eenvoudig besluit van het beurskomitee om de aandeelen *Sloet-Reuchlin* en *Bredius-Sijpestein* niet te noteren, zal voldoende zijn, om het geheele fraaije spoorwegontwerp, zoo het al aangenomen werd, in duigen te doen vallen. Men mag het betreuren, dat in onzen tijd de magt der geldmarkt zoo groot is, het feit zelf kan men niet loochenen, en hij, die tegenwoordig groote werken, waarvoor millioenen gevorderd worden, wil aanleggen, en daarbij de beurs niet te vriend houdt, rekent buiten den waard. Het blijkt dan ook, dat de heer *Meylink* zelf niet veel vertrouwen heeft op de financiële steunpunten, die hij heeft opgenoemd, want hij doet een hulpmiddel aan de hand voor het geval, dat zij der regering mogten ontschieten. In dat geval raadt hij den Staat aan den koncessionarissen het benoodigde kapitaal tegen lage rente te leenen, wat niet meer dan het bagatel van tien of twaalf millioen per jaar kan bedragen. Wel zeker! waarom niet? Subsidie, rentegarantie, en nu ook nog het kapitaal, Zou het niet wenschelijk zijn, daarenboven de koncessionarissen als gratifikatie een paar millioen uit de schatkist aan te bieden voor hun moeite?"

— De heeren *Reerinck* c. s. hebben in antwoord op eenige opmerkingen ten hunnen aanzien gedaan, in een adres aan de Kamer te kennen gegeven, dat het voor hunne plannen gevorderde kapitaal geheel door buitenl. bankiershuizen is volteekend, en dat zij, ten bewijze hunner soliditeit, binnen acht dagen willen storten eene waarborgsom van drie millioen en 20 per Cent van het ongewaarborgde aktiënkapitaal. Eene maand na de hen te verleenen koncessie zal hunne maatschappij in werking treden en 6 à 7 maanden daarna zal met de werken begonnen worden van Utrecht op 's Bosch, Venlo Vlissingen, van Utrecht op Deventer en Enschedé, van Meppel op Leeuwarden en Deventer, van Harlingen en Winschoten naar de Hann. gren-

zen; al welke lijnen in vier jaar en zes maanden zullen gereed zijn. Adress. antwoorden aan de regering, dat het waar is, dat zij geene relatiën hebben en daarom zeker niet bevoordeeld worden; dat zij al hunne bruggen voor 34 millioen willen leggen, en daarvoor voldoende waarborgen willen geven; dat overigens de regering door haar ongeregtvaardigd wantrouwen slechts te meer hare partijdigheid toont, en dat ten slotte voor de regeringsplannen noch binnen- noch buitenslands geld zal te bekomen zijn.

— De heer *Stieltjes*, de bekende ingenieur, heeft eene brochure uitgegeven, waarin hij de regeringsspoorwegplannen bestrijdt, en met name die van de heeren *Wolterbeek c. s.* als zeer doelmatig aanbeveelt.

— De belangrijkheid van een spoorlijn, door de Veluwe is meermalen besproken, en in 't voorjaar ook door de *N. Rott. Ct.* betoogd; de beide koninklijke lustsloten te Apeldoorn en Soestdijk, het kamp bij Milligen, het werfdepôt te Harderwijk, de vele bosschen, en eindelijk de korte weg voor Amsterdam en Rotterdam naar N. Duitschland door de Veluwe waren groote voordeelen, die de lijn aanbevolen. Thans is dat in een half jaar tijds veranderd, omdat de Zuiderlijnen in de Kamer moeten worden *doorgesleept*. Intusschen is 't van belang er op te letten, hoe de Veluwe door de zorgen van Z. M. den Koning en der verschillende gemeente-besturen in bloei toeneemt. De wegen worden in alle rigtingen verbeterd en o. a. is thans weder, zegt de *Amst. Ct.* de weg van Renswoude, over Barneveld, Voorthuizen en Putten naar de Zuderzee voor *f* 129,000 aanbesteed.

— Met de regering wordt door de stad Leiden onderhandeld over eene schadevergoeding aan de stad te verleenen voor 't verlies van voordeelen, die de 't Haarl. meer opleverde.

*— Mevrouw *van Doorn* geb. *L. Schuijl Amersfoordt*, heeft aan de algemeene armen dezer stad een legaat gemaakt van *f* 30,000, vrij van sukzessie-regten, ter distributie der stedel. regering.

— Den 12. Nov. heeft de gen.-majoor der genie *Gey van Pittius* de werken van de vesting Helvoetsluis in oogenschouw genomen. Men spreekt van eene aanzienlijke uitbreiding derzelve.

— Den 12. dezer is te Groningen, na afgelegd examen en het verdedigen van verloskundige stellingen, tot dokter in de Vroedkunde bevorderd, de heer *H. D. Nanninga*, med. doct. te Veendam.

— De letterkundige afdeeling van de koninklijke akademie van wetenschappen hield gister te Amsterdam hare gewone maandelijksche vergadering.

De heer *G. de Vries Az.* brengt, namens de kommissie *ad hoc*, rapport uit over de Nederlandsche plaatsnamen. De konklusie van het rapport strekt, om aan de regering eene lijst op te geven van plaatsnamen, ten einde tot regel te strekken bij het schrijven dier namen, maar inziende de moeijelijkheid, om juiste opgaven deswege te geven, die schrijfwijze slechts als voorloopig aan te nemen, om te kunnen worden veranderd, indien men later betere inlichtingen mogt ontvangen, welke eene nadere wijziging wenschelijk maken. Bedoelde lijsten zullen aan de akademie ter goedkeuring worden aangeboden. De heer *Beets* acht het woord plaatsnaam niet juist en ook niet welluidend. Het kwetst zijn taalgevoel. Hij wenschte, dat door de kommissie eene andere benaming gekozen werd, al ware het ten koste van de kortheid. Hij meent, dat men moest zeggen namen der plaatsen in Nederland. De heeren *Koenen*, *Delprat* en *Brill* voeren hierover het woord.

De heer *Roorda* heeft daarna de voordragt voortgezet zijner verhandeling over de algemeene beginsels van alle versbouw en prosodie, met bijzondere toepassing op de Nederlandsche, zoowel middeleeuwsche als nieuwere, welke hij in de vorige vergadering had begonnen. De heeren *Leemans* en *Beets* voeren kortelijk hierover het woord.

De heer *Leemans* heeft daarna eenige mededeelingen gedaan over oudheden, in den laatsten tijd in Nederland ontdekt, namelijk te Havelte, te Zeist, en te Domburg. Het gevondene bestond uit scherven en fragmenten van potten en urnen, beenderen van dieren, een Neptunusbeeld, enz. De echtheid van dit laatste beeld wordt door Spr. bepaaldelijk ontkend. Het stuk zal in de verslagen en mededeelingen worden opgenomen. de heeren *Janssen* en *Leemans* wisselen van gedachten over het gebruik van dierenbeenderen als schaatsen.

De heer *Scholten* zal zijne voordragt over de oorzaken van het materialisme in eene volgende vergadering houden.

De heer *Boot* doet vervolgens eene mededeeling betreffende de vraag naar de echtheid der eerste Catilinaria. Zij strekt ter wederlegging van de verhandeling van den heer *Bake* over dit onderwerp. Spr. steunt zijne meening omtrent de echtheid van de eerste Catilinaria grootendeels op eene plaats uit Seneca. Hij wederlegt ook nog eenige stellingen, door den heer *Bake* tot staving van zijn gevoelen aangevoerd. Het stuk zal in de verslagen en mededeelingen worden opgenomen. De heer *Bake* spreekt eenige woorden over het onderwerp en zegt eene nadere verhandeling toe ten bewijze van de onechtheid der eerste Catilinaria. De heer *Boot* beantwoordt den vorigen spreker.

Daarna heeft de heer *Hoffmann* eene mededeeling gedaan over een werk van een Russisch geleerde, zijnde een katalogus van de Chinesche medikamenten. Het stuk zal in de Verslagen en Mededeelingen worden opgenomen en afdrukken daarvan naar Rusland worden gezonden.

— *Ype Baukes de Graaf*, die voor eenigen tijd de vrouw, waarmede hij vroeger leefde, maar die na zijn terugkomst uit de gevangenis, dit niet meer wilde, te Franeker verraderlijk vermoordde, is door het hof van Friesland ter dood veroordeeld.

— Door de policie van Gouda is de arbeider *Pieter Pijnacker* van Baamburg, gem. Reeuwijk gearresteerd. Hij was verdacht en heeft reeds bekend de moordenaar te zijn geweest van de boerin voor kort te Reeuwijk om 't leven gebragt. De gestolen goederen waren bij hem gevonden.

— In Nieuw-Loosdrecht is door een paar de gouden bruiloft gevierd, terwijl de vader der bruid, 99 jaar oud, het feest nog bijwoonde; de oude, nog gezond en sterk, was omringd door 17 kleinkinderen en 50 achterkleinkinderen.

— De Vlaamsche letterkundige *Prudens van Duyse*, archivaris der stad Gend, is dezer dagen daar ter stede overleden.

— De krinoline heeft weder een slagtoffer geeischt. De kamenier van barones *H.* te 's Hage, wier wijde japon vlam vatte aan 't vuur, is aan de ernstige brandwonden overleden.

WATERHOOGTE.

Arnhem, 14 *Nov.*, 1,82 El.; + AP. 8.77. Gev. 1 d.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Tweede Kamer heeft gister voortgezet de diskussie over het wetsontwerp betrekkelijk de spoorwegen.

De *Minister van binnenlandsche zaken* zegt, dat de bedenkingen, in den loop der diskussiën tegen dit ontwerp ingebragt, zich tot vier hoofdbezwaren laten terug brengen, als: I. de houding der regering bij de behandeling dezer zaak; II. de voorgestelde aanleg door bijzondere personen; III. de in de koncessiën aangegeven rigting der lijnen; IV. de aan de ondernemingen te verleenen ondersteuning uit 's rijks schatkist. Wat dit laatste punt betreft, daaromtrent zal door zijn ambtgenoot van financiën het woord gevoerd worden. Hij zal zich bepalen tot het behandelen van de drie eerste punten.

I. Men heeft bedenkingen gemaakt tegen de *wijze* waarop de Regering bij de *behandeling dezer zaak* is te werk gegaan. — Zal men billijk kunnen oordeelen, dan moet men in aanmerking nemen, hoe de Regering de zaak heeft gevonden. Dit kabinet nu vond, bij zijn optreden, eene in de onderscheidene gewesten sterk opgewekte begeerte naar spoorwegen, die nog aangedrongen werd door de bekende motie van orde. Nu was zijn eerste denkbeeld, om door de wet te doen bepalen ten behoeve van welke lijnen door den Staat ondersteuning zou worden verleend, en waarin die ondersteuning zou bestaan. Intusschen heeft hij, bij nadere overweging, daarvan afgezien, vooral na de motie van Febr. 1858. Het was ondenkbaar dat, na die motie, wanneer een zoodanig ontwerp ware aangeboden, dit een gunstig onthaal bij de kamer zou hebben ontvangen. De reg. heeft dus de zin der motie gevolgd, en daartoe meende de reg. dadelijk met de heeren *Sloet* en *Reucklin* in onderhandeling te moeten treden. Die heeren hebben op den wensch der reg. wijzigingen gebragt in hunne plannen; dat acht de min. niet af te keuren, maar eene handeling, die alleen in 't algemeen belang plaats had. Ook met de Zuiderlijn is 't zelfde geschied. Men heeft met de heeren *Bredius* en *v. Sypestein* onderhandeld, omdat de eerste het eerst zich had opgedaan, terwijl de heer *v. Reesema* zich heeft aangesloten, om ook Rotterdam bij de op te rigten maatschappij te vertegenwoordigen. De reg. ontkent, dat er begunstiging heeft plaats gehad; maar al ware dit zoo, dit ware buiten de kamer. Mededinging was niet mogelijk geweest, of men had eerst eene wet van beginselen moeten maken. De zamenvoeging der lijnen in eene voordragt heeft nimmer in 't plan der regering gelegen, maar geschiedde alleen, omdat de kamer daarop in hare memoriën en in de motie van Julij had aangedrongen. Men kan intusschen tegen elk artikel in 't bijzonder stemmen.

II. Eene tweede bedenking is, dat de Staat de spoorwegen moest leggen; dit beginsel was echter steeds door de kamer afgekeurd. Met de wet op de policie der spoorwegen is het trouwens minder dan ooit te vreezen, dat de staat geen voldoend toezigt zal kunnen uitoefenen. Dat de tegenwoordige plannen slechts vermomde staatsspoorwegen zijn tracht de min. ook te weêrspreken; de staat kent het maximum zijner opofferingen en dat is veel gewonnen. Het exploiteeren door den Staat acht de min. steeds verkeerd; men gaat daarvan overal af; alleen het leggen door den Staat heeft minder bezwaar; maar Spr. meent, dat de spoed niet zal worden bevorderd. En als de Staat legt, waar dan te beginnen, om het verwijt van partijdigheid te ontgaan, nu men toch zegt, dat elke prov. een deel van den buit schijnt te willen magtig worden.

III. *De rigtingen.* Alvorens de bezwaren, die daartegen zijn geopperd, te wederleggen, zij het den minister vergund eene aanmerking omtrent de rigtingen in het algemeen te laten voorafgaan, Men heeft de regering tegengeworpen dat zij van geen vast plan zoude zijn uitgegaan. Maar wanneer men met onpartijdigheid het plan der regering inziet, dan zal men ontwaren, dat zij getracht heeft de twee tegenstrijdige belangen van het binnenlandsch verkeer en van het internationaal verkeer zoo veel mogelijk te vereenigen. Daarbij moet ook niet worden vergeten, dat van het binnenlandsch verkeer de meeste opbrengst kan worden verwacht, en dat, waar het eene zoo aanzienlijke ondersteuning geldt, de belangen van het binnenland niet op den achtergrond mogen worden geschoven. Nu kan daar wel het gevolg van zijn, dat in de rigtingen te veel slingeringen zijn aangebragt, maar slingeringen zal men bij den aanleg van een spoorweg nooit kunnen ontgaan. Men heeft gevraagd of de raming wel met juistheid is opgemaakt. De minister antwoordt hierop, dat zij door eene bekwame hand met de grootste zorg is opgemaakt, zoodat zij de voorgedragen ondersteuning van de schatkist alleszins wettigt. De heer *v. Heukelom* heeft de overlegging van alle stukken gewenscht die tot de raming der kosten in betrekking staan. De min. zou gaarne aan het verlangen van dat lid hebben voldaan, wanneer de spoorweg-kwestie in haren aanvang verkeerde, thans evenwel nu zij hare oplossing nabij is, heeft hij daartegen bezwaar. Nogthans is hij gaarne bereid eenige berekeningen, betreffende de lijn Culemborg-'s Hertogenbosch, gelijk ook eenige nadere berekeningen betreffende de Zuiderlijn, aan de Kamer open te leggen. Dat de gekoncessioneerde lijnen in den bepaalden tijd zullen kunnen gereed zijn, daaraan twijfelt de min. in het geheel niet.

De min. wijst er op, dat er stamlijnen zijn gekozen, en de onderlinge verbinding daarbij is gevogd; de stamlijnen zijn geheel in den geest als de kamer die wenschelijk achtte. (De min. vergeet hier, dat de aansluiting echter niet in overeenstemming is met de vroeger geuite wensch der kamer!). Men heeft de lijn naar Groningen en verder naar de Hann. grenzen niet opgenomen, omdat de reg. meende dat dit te veel in eens zou zijn. De lijn van Utrecht op Deventer achtte de reg. niet voordeelig; van Utrecht op Zwolle was die aangevraagd. De lijn naar 't Nieuwe Diep lag niet in den aard dezer koncessiën; De lijn Nijmegen—Venlo was noodzakelijk voor 't Noorden, dat anders te grooten omweg zou moeten maken. Wat eindelijk de *rivierovergangen* betreft geen punt was met meer ernst door de Reg. in overweging genomen en niet dan na rijp beraad is zij te dien aanzien tot een besluit gekomen. Zij is nog van oordeel dat twee overgangen voor de bevordering der gemeenschap wenschelijker en noodzakelijker zijn dan één enkele. Zoo spoedig toch de eene overgang eenig letsel ondervindt, blijft nog de andere over. En wat is de overgang over den Moerdijk anders dan de natuurlijke voorzetting van den bestaanden spoorweg? Bovendien is Rotterdam de kortste weg naar 's Hertogenbosch en Maastricht. Men is blijven aandringen op het centraalpunt Utrecht, maar tot dusverre heeft de Minister geen afdoenden grond tot aanbeveling van dat centraalpunt gehoord. Men heeft Utrecht met Parijs gelijk gesteld, maar Utrecht is noch eene handelsplaats, noch eene residentieplaats. Daarbij gelooft de minister, dat wanneer alle lijnen over Utrecht zouden loopen, de verbinding van het Noorden en Ooosten met het Zuiden en Westen van het land en met bet buitenland veel langer zoude zijn en ook veel minder doelmatig zoude moeten geacht worden. Nu zegt men: eene centrale lijn zou minder kostbaar zijn, en men beroept zich op de begrooting van den heer *Fynje*, maar er bestaat verschil tusschen de begrooting van dien ingenieur en tusschen die van den ambt. van den waterstaat. De reden is deze; de heer *Fynje* geeft veel minder kapaciteit aan de bruggen en aan de dijken dan het ontwerp van de regering. Zoo is het ook met de doorlaat-bruggen. De Minister treedt hier in meerdere vergelijkingen van technischen en financielen aard nopens de bruggen en werken in den weg Utrecht-Culemborg-Bommel-'s Hertogenbosch, waardoor het mindere bedrag van de begrooting van den heer *Fijnje* wordt opgehelderd. De min. wijst tevens op het gevaar voor den Noorder-Lekdijk en voert ook als bezwaar aan, dat al de bruggen in het koncept van den heer *Fijnje* zonder beweegbare deelen zijn. Men beweerde dat de bruggen te Arnhem en Nijmegen gevaarlijk moeten worden geacht. De dijkstoel van den Tielerwaard zegt zelfs, dat er tiendubbel meer bezwaar is dan bij Culemborg en Bommel, maar de min. gelooft, dat dit bezwaar meer in de verbeelding van den dijkstoel bestaat. Bij de regering bestaat de overtuiging, dat de Noorder-Lekdijk op een zeer slecht staal rust, Nu heeft wel het kollegie van den Lekdijk dat bezwaar niet geopperd, maar de rivierkommissie zelve, uit de grootste waterbouwkundigen zamengesteld, is van een tegenovergesteld gevoelen.

De min. gelooft, na al hetgeen door de regering reeds is aangetoond, en na hetgeen door de verdedigers van het ontwerp op eene zoo uitnemende wijze is ontwikkeld, hierbij niet langer te moeten stilstaan, inzonderheid ook omdat, de min. van financiën ook hieromtrent in bijzonderheden zal treden. Nog een enkel woord slechts over de rigting

gen in het algemeen. Men heeft de regering beschuldigd van stelselloosheid, van weifelmoedigheid ook vooral met betrekking tot de rigtingen. Hij antwoordt hierop met het bekende Fransche épigram, dat op eene geestige wijze de ongegrondheid dier verwijten aantoont:

Quand l'eau manque à la rivière,
La faute en est à Voltaire;
Quand la rivière a trop d'eau,
C'est la faute de Rousseau.

Ten slotte heeft de min. nog de kwestie van het niet hooren van den Raad van Staten als niet ongrondwettig genoemd en de zaak der prov. en gemeentelijke subsidiën opgehelderd; hij had daarvan afgezien, toen Amsterdam niets voor de doorgraving van Holland wilde opofferen.

De *Min. van Financien* heeft daarop in eene uitvoerige rede de voordragt uit een financieel oogpunt verdedigd. Hij heeft zijne rede doen voorafgaan door eenige algemeene beschouwingen, waarin hij heeft doen uitkomen, dat het ministerie niet ontrouw aan zijn programma was, ten dat, ten gevolge van het verlangen van de meerderheid der Kamer, aan de spoorwegzaak eene uitbreiding is gegeven, waarop men aanvankelijk niet had gedacht. Van daar, dat de behandeling der belastings-ontwerpen op den achtergrond werd geschoven, totdat de spoorwegkwestie tot eene oplossing zal zijn gebragt. Hij verdedigde zich ook tegen het verwijt, dat hij, als voormalig lid der Kamer uit Rotterdam, zich de belangen van die stad meer bijzonder zou aantrekken en andere belangen daarvoor zou achterstellen. Gaarne zou hij gezien hebben, dat het niet noodig ware geweest, aan de spoorweg-ontwerpen zoo groote uitbreiding te geven, maar hij moest erkennen, dat de middelen, om daarin te voorzien, voorhanden waren en dat het daarom wenschelijk was, aan de wenschen te voldoen, ten einde de spoorwegzaak tot eene oplossing te brengen. Kan men de uitgaven inkrimpen, hij zou er gaarne de behulpzame hand aan leenen, maar hij zag de mogelijkheid daarvan niet in. Hij toonde aan, dat op de belangen der hoofdstad wel was gelet, en beriep zich tot dat einde op de aanhangige voorstellen tot doorgraving van Holland op zijn smalst, en tot versmalling van het Hollandsche spoor. Hij sprak formeel tegen, eenige kennis te hebben gedragen van de artikelen, in de *Indépendance Belge* geplaatst, of dat het ministerie eenige betrekking had met de korrespondentie van dat blad.

Tot de financiële beschouwingen overgaande, heeft de Minister in het breede betoogd, dat geen der voorgestelde plannen voor den Staat voordeeliger zoude zijn, maar dat, bijv. door het plan *Wolterbeek*, Zuidholland, en bijzonder de Maassteden zeer zouden worden benadeeld en geïsoleerd. Hij heeft het belang van Zuidholland en de Maassteden, uit het oogpunt van handel en nijverheid aangetoond. Wijders is de Minister in een uitvoerig betoog getreden, om te bewijzen, dat het voorgestelde ontwerp, uit een financieel oogpunt, de krachten der natie niet te boven gaat; dat elk ander plan, waarvan in den laatsten tijd sprake is geweest, kostbaarder zijn zou, en dat de financiële toestand des Rijks, ook in verband met dien der koloniën, zoodanig is, dat er geen vrees behoeft te bestaan tot goedkeuring van dit ontwerp.

Heden ten elf ure zullen de diskussiën worden vóortgezet, en is het woord aan den minister van Oorlog.

PETERSBURG, 5 November.

Z. M. de keizer is ll. Zaturdag nacht alhier aangekomen en onmiddelijk naar Tsarkoje-Sélo vertrokken. Zondag avond was er schouwburg en bal op het paleis. Drie dagen later, Woensdag, was er eene groote revue in het veld van Mars: ongeveer 40,000 man der garde defileerden voor den Keizer.

Thans, na de terugkomst des Russischen keizers in zijne hoofdstad, zal de zaak van de emancipatie der lijfeigenen met den grootsten ijver worden doorgezet, en het spoedig moeten blijken, of eene minzame vereffening der gevoelens mogelijk is, dan of de keizer nog eene beslissende magtspreuk zal moeten uitspreken.

Uit Tiflis schrijft men, dat met de schitterende overwinning van prins *Bariatinsky* toch niet zooveel gewonnen zal zijn, daar men zich overtuigd houdt, dat weldra een ander dweeper *Schamyl's* plaats zal innemen. De Russen zijn slechts meester in Cirkassië zoolang zij tien tegen een zijn. Van het land iets goeds te maken, daaraan is ook niet te denken, want daarvoor hebben de Tcherkessen te weinig werklust en zijn zij te nomadisch.

MADRID, 8 November.

De vereeniging van het ministerschap met het opperbevelhebberschap voor het leger door *O'Donnell* wordt hier nog al gegispt, als niet zeer in harmonie met het konstitutioneel stelsel.

De *Gibraltar Chronicle* bevat het reeds besprokene protest des keizers van Marokko. Het is in zeer waardige en bezadigde taal gesteld.

TURIJN, 10 November.

Het kabinet gaat, niettegenstaande de groote moeijelijkheden, welke de tegenwoordige politiek oplevert, voort met het wijzigen der wetten. Behalve de herziening van de gemeente- en provinciale wetten wordt thans door de *Gazzetta Piemontese* medegedeeld, dat de wets-ontwerpen over eene wijziging van den raad van State, en over de organisatie van de rekenkamer, eerstdaags zullen worden behandeld. De heer *Ratazzi*, wiens naam sedert 1854 bij alle belangrijke wets-ontwerpen, welke door het Parlement werden bediskussiëerd, werd genoemd, is een waarborg, dat de algemeene politieke hervorming van Sardinië spoedig zal gereed zijn.

Toen de nationale vergadering te Modena *Farini* uit dankbaarheid een voormalig paleis van den hertog in vrij gebruik aanbood, antwoordde de diktator bij de afwijzing; »Ik bid u, mijne heeren, laat mij den roem, in armoede te sterven."

De Modeneesche officieren, die zich te Weenen ophielden, zijn den 10. Nov. naar het Modeneesche leger te Gattaja in de nabijheid van Verona vertrokken, waar de hertog van Modena zich bevindt en langen tijd zal vertoeven.

In het dezer dagen gevonden dokument van den hertog van Modena, betreffende Frankrijk (waarvan wij in ons voorlaatste n°. gewaagden) wordt een geheel plan ontwikkeld van een aanval op Frankrijk, zonder voorafgaande oorlogsverklaring, op grond van de onwettigheid der Fransche regering. Hij wil, dat bij de inneming van Parijs door het Oostenrijksche leger in vereeniging met het Duitsche bondsleger, geheel Europa zich dan zal vereenigen om Frankrijk eene gevoelige les te geven. Parijs moet vernietigd worden, en langs de grenzen even, als langs die van Turkije, moeten militaire koloniën van Kroaten en Slavoniers gelegd worden. Dat alles moet door Frankrijk zelf betaald worden.

Uit Napels meldt men, dat binnen kort eene algemeene amnestie zal worden afgekondigd. De staatsgevangenissen zouden zonder eenige voorwaarde worden geopend, en de uitgewekenen zouden vrijelijk in het land mogen wederkeeren. De jonge koning zou werkelijk en naar eigen inzien beginnen te regeren. — Het leger der Abruzzen betrekt de winterkwartieren.

WEENEN, 12 November.

Het gerucht, dat ons kabinet bereid is tot koncessiën aan Rusland in de Oostersche kwestie, ten einde alzoo het herstel der vroegere vriendschappelijke betrekkingen te bewerken, is van allen grond ontbloot. Voor alsnog wordt hier zelfs niet in de verste verte aan eene wijziging onzer politiek in de Oostersche kwestie gedacht. Dit heeft Rusland nog voor de Breslauer bijeenkomst ondervonden. Tusschen het kabinet van Petersburg en Parijs was deswegens eene schikking gemaakt, waarvoor het eerste Oostenrijk zocht te winnen. De pogingen daartoe door eene derde hand gedaan, zijn niet gunstig opgenomen, en ook Pruissen moet verklaard hebben, zich in deze niet te kunnen laten vinden.

Van het keizerlijk plan, om het deficit te doen ophouden. stelt men zich niet veel voor. Sedert 1850 toch heette het telken jare: het volgend jaar zal het deficit ophouden.

— 14 *Nov.* Met. 5 pCt. 71.80; Nat. 77.10; Bank 897.—; Noord-Bahn akt. —; Credit Anst. 202.—; O-Fr. Spoorw.-akt. 267.—; Lomb. Venet. —; Nieuwe —; W. op Lond. 3 m. 12.37½; G. 24½.

KEULEN, 12 November.

In de zitting van den bondsdag te Frankfort op heden, is besloten de kwestie nopens de Keur-Hessische konstitutie op nieuw te stellen in handen eener kommissie van onderzoek. Bij de beraadslagingen, welke daarover gevoerd zijn, hebben de gezanten van Pruissen, Thuringen, Oldenburg en de Hanzesteden zich voor de wederinvoering van de liberale konstitutie van 1831 verklaard; andere staten begeerden daarentegen de konstitutie van 1852 in Keur-Hessen hersteld te zien; enkele hunner hebben zich zelfs van alle stemming in deze aangelegenheid onthouden. Verder is in diezelfde zitting het gunstige rapport der speciale kommissie, betreffende het noodzakelijke eener herziening van de *kriegsverfassung* des bonds, met algemeene stemmen aangenomen, waarna het ter verdere uitwerking in handen is gesteld eener militaire kommissie.

De Senaat van Bremen moet, naar verscheidene bladen melden, ons kabinet gevraagd hebben, of het niet er op bedacht is, voor het geval van een oorlog tusschen zeemogendheden bepaalde maatregelen te doen nemen ter bescherming der Duitsche scheepvaart.

Graaf *Ankarjward*, een der leden van de Stockholmsche kamer van den adel, heeft een voorstel ingediend, dat door de meerderheid gunstig ontvangen is, en de strekking heeft, door eene gemengde kommissie de verdragen te laten onderzoeken, die Noorwegen met Zweeden vereenigd hebben.

LONDEN, 12 November.

De arbeiders zullen hunne werkzaamheden hervatten, omdat de bouwlieden de overtuiging hebben erlangd, dat de andere ambachtslieden niet meer op eene vermindering der werkuren staan, en zij alleen in deze niets zouden kunnen uitrigten.

Uit Hong Kong zijn tijdingen tot den 28 Sept. en uit Shanghai tot den 17. Gedurende de laatste 14 dagen was niets belangrijks voorgevallen. Prins *Sangkolinsin*, het hoofd der oorlogspartij, heeft over de gedragslijn die hij voor de regering het beste acht eene uitvoerige memorie geschreven, naar het schijnt evenwel voor het einde der onderhandelingen ten vorigen jare. Hij toont daarin zeer duidelijk het moeijelijke aan van 's keizers toestand, geplaatst als deze is, tusschen de oorlogspartij en de wijzere staatslieden die onderwerping en vrede aanraden. Die laatste partij, zegt men, zou nog de sterkste zijn, en de keizer zou geweigerd hebben aan het verlangen van prins *Sangkolinsin* te voldoen, die in eene tweede memorie den oorlog heeft aangeraden.

Ter gelegenheid van den jaardag van den prins *van Wales* heeft tusschen de studenten en burgers eene allerhevigste vechtpartij plaats gehad, zoo als in geen twintig jaren gezien was.

Op de werven van Chatham heerscht de meest mogelijke drukte; er wordt dagelijks verscheidene uren overgewerkt, tot voltooijing der in aanbouw zijnde oorlogschepen, waaronder drie linieschepen, twee fregatten van 50 stukken en een aantal kleinere schepen. Zoodra mogelijk zal met den bouw van nog twee linieschepen begonnen worden.

De G r e a t E a s t e r n ligt voor Southampton en zal gedurende den winter daar blijven liggen, met matrozen genoeg aan boord om het schip schoon te houden. De zeilen zijn geborgen, de masten nieuw geverwd, en ook de kiel zal op nieuw geverwd worden. In de kajuiten en de machinerie zullen groote veranderingen gebragt worden. Men spreekt van nieuwe ketels, grootere schoorsteenen, veranderingen aan schroef en raderen, van eene nieuwe inrigting om de ketels van water te voorzien, over het geheel van zooveel verbeteringen, dat de rest van het aanwezig kapitaal naauwelijks toereikend zal zijn.

De bekende dr. *Smethurst*, wegens vergiftiging ter dood veroordeeld, heeft gratie bekomen, omdat zijne schuld niet genoegzaam bewezen was. Hij zal nu wegens bigamie teregt staan.

PARIJS, 13 November.

Gisteren hebben zich HH. MM. naar Châlons Sur Marne begeven, om de koningin der Nederlanden te begroeten.

Zij zijn daarop *incognito* herwaarts teruggekeerd, waarschijnlijk om het Zuricher verdrag, dat heden door den heer *Armand* was aangebragt. Hier bezochten zij nog de hertogin *van Leuchtenberg*, en gingen daarna naar Compiegne terug.

Gisteren is hier bij het garnizoen aanvraag tot vrijwilligers gedaan voor de Chineesche expeditie. Een groot aantal soldaten moet zich hebben aangemeld. De noodige paarden zal Spanje leveren, en wel te Manilla.

Voor de troepen der Chinesche expeditie zijn 12,000 zomerbuizen, 12,000 flanellen hemden en 12,000 strohoeden besteld. De Chinezen zullen zonderlinge begrippen van de Fransche uniform krijgen.

Over de Suez-kwestie is onze regering het nu geheel met Engeland eens.

Kolonel Cipriani moet door den keizer herwaarts ontboden zijn.

Uit Rome meldt men, dat kardinaal *Chigi* de pauselijke regering op het kongres zal vertegenwoordigen.

De nieuwe kanonneerbooten met ijzeren borstwering zullen waarschijnlijk niet worden ingevoerd, daar zij niet in alle opzigten voldoen.

De eerste aanval tegen Marokko zegt men, dat tegen Larasch en Mogador doch niet tegen Tanger gerigt zal zijn.

De bekende kinderdiefegge *Leonie Chéreau*, die het kind van den regter *Hua* in den tuin der Tuilerien medenam, is door het hof vrijgesproken. 't Is bepaald gebleken, dat zij het kind alleen geroofd heeft, om haar beminde tot een huwelijk te bewegen, terwijl 2 geneesheeren uit Orleans verklaard hebben, dat zij sinds een jaar aan hysterische toevallen leed, waaruit wordt opgemaakt, dat zij niet steeds bij 't volle gebruik van haar verstand is.

— 14 *Nov.* Rente op tijd 3 pCt. 69 92½; Fr.-Oost Spw. 548.75; Sp. 1½ pCt. —, 3 pCt. 43½.

MARSEILLE, 13 November.

De *Echo d'Oran* van den 10. verzekert, dat de ziekten zich niet meer in het leger vertoonen, en men ijverig aan de wegen naar het bergvlak van Ain Rathaisai arbeidt.

Hetzelfde blad bevat bijzonderheden omtrent de inname van dat vlak, dat op eene hoogte van 600 meters gelegen is. De geheele berg was door den vijand gebarrikadeerd. Alle hinderpalen is men achtervolgens te boven gekomen.

Generaal *Martimprey* heeft, zonder te willen onderhandelen, de afgevaardigden der Mahias en van Ouchda terug gezonden.

Tijdingen uit Bologna van den 10 behelzen, dat de diktator *Farini* den vorigen dag zijne plegtige intrede heeft gedaan. De ministers hebben hun ontslag ingediend, doch hij heeft het niet aangenomen. Het voorloopig bewind heeft een antwoord openbaar gemaakt op de verwijtingen in de pauselijke allokutie voorkomende.

BRUSSEL, 13 November.

De kamer der vertegenwoordigers heeft in de laatste dagen onderscheidene malen geene zitting kunnen houden, omdat er geen genoegzaam aantal leden tegenwoordig was. De *Indépendance* komt daartegen op in vrij scherpe bewoordingen.

Uit Ostende wordt gemeld, dat Z. K. H. de graaf van Parijs aldaar in den afgeloopen nacht uit Dover is aangekomen. Z. K. H. wordt elk oogenblik alhier verwacht.

ADVERTENTIËN.

*** Heden beviel voorspoedig van een' *ZOON*, Vrouwe H. C. STRICK VAN LINSCHOTEN, geliefde Echtgenoote van

A. EBELING.

Utrecht, 13 November 1859.

*** Heden overleed te Zeijst mijne teeder beminde echtgenoot CORNELIA VAN LAER, geb. NEUMAN, in den leeftijd van ruim 28 jaren; mij nalatende twee nog zeer jonge kinderen.

J. R. E. VAN LAER.

Utrecht, den 15. November.

Men gelieve deze algemeene kennisgeving tevens als bijzondere aan te nemen.

*** Voor de belangstelling ondervonden bij de bevalling mijner Echtgenoot, betuig ik, ook namens haar, mijnen welgemeenden dank.

Utrecht, 14. Nov. A. DE VLETTER Jr.

*** De Notaris VAN GEYTENBEEK, gevestigd te Harmelen, zal in het openbaar verkoopen:

Op Woensdag 16 November 1859, in het *Wapen van Gouda*, aan de Meern onder Veldhuizen:

Ruim 4 b. welgewassen **Elzen** en **Essen Hakhout,** benevens eenige **Sparren en Populieren Boomen** en **Brandhout,** gelegen op en achter de Buitenplaats *Overvliet*, aan de Meern, onder Vleuten, en in Reijerscop, onder Veldhuizen.

Op Vrijdag 18 November 1859, voorm. 11 ure, in het Gemeentehuis te Harmelen:

Ruim 5 b. welgewassen **Elzen, Essen** en **Geldersch Hak-** en **Hoephout, Stikteen,** benevens circa 200 gladde en gave **Wilgen** en **Populieren Boomen,** onder Harmelen, Vleuten en Teckop.

Voorts 26 **Wilgen Boomen** en eenig **Hakhout,** staande op de Hofstede bewoond door de Wed. *Vutto* op *Okhuizen* onder Haarzuilens.

Breeder bij billetten.

VENDUHUIS MARIAPLAATS.

*** Men zal op Donderdag 17 November 1859, des voormiddags ten 11 ure, in genoemd Lokaal publiek verkoopen: Eene partij **Kruideniers-** en **Grutterswaren,** 44 stuks **Kazen,** enz. — Alles behoorende tot den Failliten boedel van W. ICKLER, Koopman en Winkelier, te Utrecht. — Te zien 2 uren vóór de verkooping.

*** De Notaris G. H. BROEKMAN, te Vianen, zal in het openbaar, presenteren te verkoopen:

1°. Te Lexmond, in het Logement *de Drie Snoeken*, op Dingsdag 22 November 1859, 's voormiddags 10 ure:

Ruim **300 Schietwilgen,** eenige **Knootwilgen, Stommels, Brandhout** en verschillende perceelen **Elzen** en **Waarden Hakhout**

en 2°. Te Ameide, in het Logement *de Fortuijn*, op Woensdag 23 November 1859, 's nam. 5 ure:

Het **Gewas** van **Teenen** van ongeveer 20 bunders Griendland, verschillende perceelen drie- en vierjarig **Griendhout** en **Wilgen Boomen.**

Breeder bij billetten.

HOUTVERKOOPING
op de Ridderhofstad de Wiers te Vreeswijk.

*** Op Donderdag den 24. November 1859, des voormiddags ten 10 ure, ten overstaan van den Notaris W. H. J. CAMBIER VAN NOOTEN, van mooije **Eiken, Beuken** en **Iepen Boomen,** benevens eene groote partij **Snoeling.**

Aanwijzing door den Tuinbaas op de *Wiers.*

*** Eene Jufvrouw, P. G., tusschen 30 en 40 jaar oud, van fatsoenlijke familie, zoekt in Gelderland, Overijssel of Utrecht eene **betrekking** in een fatsoenlijk gezin, om de vrouw des huizes **behulpzaam** te zijn in het *huishouden;* met gering salaris zal zij zich vergenoegen.

Met *franco* brieven gelieve men zich onder lett. M. te adresseren aan NOLET EN ZOON, Boekh. te Utrecht.

*** De ondergeteekende berigt zijne geëerde begunstigers, dat hij gedurende de wintermaanden des Zaturdags avonds een **DANSCURSUS** geopend heeft, van 7 tot 10 ure, waarvoor hij zich minzaam aanbeveelt.

Daar de lokaliteit uitnemend geschikt is, is de contributie bepaald voor *f* 1.— per maand.

Adres: J. F. VAN DIEPENBEEK,
Hardebollestraat H. No. 384.

*** Bij den ondergeteekende is verkrijgbaar:
Roode Bessenwijn à 40 Cts. de flesch.
Witte Bessenwijn à 50 Cts. » »
Siroop de Punch à *f* 1.50 » »
Slemp Syroop à 60 Cts. de halve flesch.
Dr. Turo's Maagbitter à 90 Ct. de halve flesch.
Als ook in fleschjes van 12½, 20 en 35 Cts.

I. J. L. VAN HAARLEM,
Droogist, Vreeburg, nabij de Barrière.

Oesters & Castanjes Berigt.

*** A. VAN BROEKHUIJZEN, in de Lijnmarkt, heeft heden weder aangekregen, een extra partij groote blanke **Texelsche Oesters,** à *f* 1,50 per 100, dito **Zeeuwsche** à *f* 1,20 per 100, en dito **Engelsche** à *f* 2,50 per 100. **Groote uitgezochte Spaansche Castanjes à 12½ Cent per 5 ons.**

Fijnzoute en gemarineerde Haring à 10 C. per stuk, Bootsmans *Winterharing* à 8 C. per stuk, groote *Bergsche Anchovisch*, beste blanke gebeukte *Leng* en *Rond Stokvisch*, *Sardines à l'huile*, *Kreeften* in bussen, *Engelsche Bokking*, *Paling* in het zuur, *Citroenen*, *Cinaasappelen*, *Limoensap*, en alle soorten van *Minerale Wateren*, echt *Bitterwater* en fijne *Engelsche Bieren*, alsmede echt *Kitsinger lager Bier.*

*** Bij A. RUTGERS aan de Hamburgerbrug zijn te bekomen beste **Spaansche Castanjes,** Citroenen, benevens alle soorten van Erwten en Boonen.

J. A. P. BEUDEKER.

Neude N°. 55 te Utrecht.

*** Heeft de eer te berigten, dat hij weder gereed heeft, een bijzonder grooten voorraad van **Moffen, Boa's, Victorines, Pelsmantels** etc. etc. etc., volgens de nieuwste modellen vervaardigd, van **Russische en Amerikaansche Pelterijen.**

*** Ontvangen: **NIEUWE GROOTE**

SPAANSCHE KASTANJES

bij **J. DOESBURG,**
Steenweg, 3e huis van de Choorstraat.

CASTANJES.

*** Bij P. EMMELOT, hoek Lauwersteeg, naast den Heer *Maseland*, zijn te bekomen, beste uitgezochte **Spaansche Castanjes** à 12 en ... Cts. de 5 ons,

---

Tegen hoog Loon

*** worden gevraagd, een of twee knappe brave BURGERJONGENS, van 16 à 18 jaren, om dadelijk in dienst te treden. Adres lett. A. bureau dezer Courant.

*** **VERGULDEN op METAAL,** als: **Pendulen, Kandelabres, Armbanden, Hals- en Horologiekettingen, Tabaksdozen,** enz., door J. RODIER, vergulder in het vak van Parijs. Alles wordt binnen 24 uren verguld en weder te huis bezorgd,

Adres tot 25 Nov. bij den heer RODIER, ten huize van den heer HEIJMANS, Vreburg no. ...

De heer RODIER geeft ook in ééne les van ... uren **onderrigt in het vergulden,** aan die zulks verlangen.

Men wordt verzocht de wijze van vergulden van den heer RODIER niet te verwarren met het galvanisch vergulden.

*** De ERVEN C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA, te *Groningen*, geven uit:

DE HUISVRIEND,
GEMENGDE LECTUUR
VOOR
BURGERS IN STAD EN LAND,
VERZAMELD DOOR
J. J. A. GOEVERNEUR.

Dit reeds gedurende zeventien jaren gunstig bekende Tijdschrift wordt uitgegeven in maandelijksche Afleveringen, elk van 2 à 3 vellen druks in dubbele kolommen imperiaal 8vo, zoodat er jaarlijks **26** vellen verschijnen, die te zamen een lijvig boekdeel uitmaken en door den duidelijken, maar compressen druk den inhoud bevatten van 104 vellen gewoon groot octavo.

De rijke inhoud is verdeeld in schetsen, verhalen, volksoverleveringen, enz., in bijdragen tot natuur-, landen- volkenkennis, in stukjes ons maatschappelijk, burgerlijk en huiselijk leven betreffende, in kleine stukjes van gemengden inhoud, in gedichten en rijmen. Een beoordeelaar zegt van de Huisvriend: „wie eene onderhoudende, afwisselende, nuttige en aangename lectuur verlangt, in een goeden geest geschreven, nu eens ernstig, dan vrolijk, doorgaans in behagelijken stijl, **die schaffe zich den Huisvriend aan.**"

De prijs van den Huisvriend is voor iederen jaargang *f* **3—00.**

Men teekent in bij alle Boekhandelaren in dit rijk, bij wie enkele afleveringen ter inzage te bekomen zijn.

Inhoud van de 11de Aflevering van den loopenden jaargang. *Meisjesbrieven;* OTTILLIE WILDERMUTH *nageschreven door* J. J. A. G. — *Een goed huismiddel.* — *Voorheen en thans.* — *De Westmans-Volden; naar* DR. G. HARTWIG. — *Geweten.* — *De meisjes-verkoop.* — *Een woord van* LESSING. — *Volksverhalen uit Bretagne; naar* CLAIRE VON GLÜMER: IV BERTRAND DU GUESCLINS *wonderlijke vrijerij en huwelijk.* — *In 't gebergte.* — *Post hoc — ergo propter hoc; of omdat het daarna gebeurt, gebeurt het ook daarom.* — *Overdragtelijk.* — *Stonden des heils.* — *Opmerkingen van een oud man.*

MARKTBERIGTEN.

AMSTERDAM, 14 November.

Granen hooger met goeden handel; 132, 133 a 135 ℛ b. Pools. *f* 315, *f* 320 a *f* 330; 133 ℛ w. b. dito *f* 330; 130 ℛ Frans. *f* 240. — Rogge 128 ℛ Pruis. *f* 215; 123 ℛ j. dito *f* 198; 120 ℛ Odessa *f* 190; 124 ℛ Zweeds. *f* 201; 121 ℛ Vlaams. *f* 201; 123 ℛ Deens. *f* 192; 117 ℛ j. Arch. *f* 180; 118 ℛ Arch. *f* 182; 114, 117 a 118 ℛ Petersb. *f* 173, *f* 180 a *f* 182 — Garst en Haver niets gepasseerd. — Boekweit tot vorige prijzen verkocht, als 117 a 122 ℛ Amersf. *f* 196 a *f* 209; 117 ℛ Gord. *f* 194; 118 ℛ Rossend. *f* 200; 117 a 118 ℛ Inl. Veen. *f* 185 a *f* 188.

ROTTERDAM, 14 November.

Granen. Tarwe jar. Zeeuws. Vlaams. en Overm. ging heden bij goeden aanvoer tot eene verhooging van 40 Ct. voor jarige en 30 Ct. voor nieuwe, in de puike kwaliteit gemakkelijk en in de mindere traag van de hand; goede en puike jar. *f* 9.50 a *f* 10; mindere *f* 8.25 a *f* 9 25 De puikste Nieuwe *f*. 9.10 a *f* 9.40; middelbare *f* 8.50 a *f* 9; geringe *f* 7, a 8.25 Roode schaarsch en *f* 5 a *f* 10 hooger. Rogge Overm. Zeeuws. en Vlaams. 15 Ct. hooger *f* 6.50 a *f* 7.40. Gerst Zeeuws. Vl. en Overm. Winter *f* 5.25 a *f* 6.50; dito Zomer *f* 5.25 a *f* 6.10 Haver Zeeuws. en Inl. Korte *f* 3.50 a *f* 5; dito Lange *f* 2.50 a *f* 4. Boekweit op 140 ℛ N. Noordbrab. *f* 177, *f* 180, *f* 185, *f* 187; Belg. *f* 185; Rijn *f* 183; Gron. Zwarte Zand. *f* 170.

SCHIEDAM, 14 November.

Granen. Verkocht: Rogge 142 ℛ Kunda *f* 205 6/w.; 143 ℛ Riga Poolsche *f* 190 3/m.; 146 ℛ G. Wittinne *f* 200 6/w. Gerst, 130 ℛ Coursche *f* 200 3/m.; 128 ℛ Libau *f* 190 kont., *f* 193 3 m.

Moutwijn per Ned. vat zonder fust *f* 13.50 Jenever. id. *f* 19.00. Amst. proef *f* 20.25. Alles zonder de belasting. Spoeling per Ketel *f* 1.20.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederl. Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg.*)

Nov.	Uren.	Wind- rigt.	kr. N ℛ.	Barom. bij 0°.	Ther F.	Afwijk. d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen.	*Opmerkingen.*
13	2	zo.	0.5	772.21	43.5	— 2.0	0.41	0.	Ligtbewolkt.
	10	zo.	0.0	71.21	32.7	— 8.1	0.79	0.	Helder.
14	8	ozo.	0.0	70.16	29.8	—10.6	0.80	0.	Ligtbewolkt.
	2	z.	0.0	68.47	38.7	— 6.7	0.74	0.	Idem.
	10	w.	0.0	67.38	34.5	— 6.1	0.91	0.	Zw. bewolkt.
15	8	n.	1.0	64.85	42.1	+ 1.8	0.97	0.1	Zw. bewolkt.

PRIJZEN VAN KOEPONS EN LOSB. OBLIGATIËN.

Metalliek	*f* 23.25	Pruissische	*f* 34,—
Nat. Met. Coep. .	„ —,—	Spaansche.	„ —,—
Napelsche	„ —,—	Sp. Coep per fr.	„ 31,95
Div. Eng. in . . £	„ 11,57½	Hamb. Russen. .	„ 33,—
Eng. Russen . . .	„ 11,75	Russ. in Zilv. R. .	„ 26,—
Fransche	„ 55 12½	Poolsche in fl. . .	„ —,—
Belgische	„ 55.75	Dollars	„ —,—

AMSTERDAM 14 November 1859.

NEDERLAND.				
Werkel. Schuld	2½	pCt.	63$\frac{7}{16}$	63$\frac{5}{16}$
dito dito	3	„	75¾	75⅞
dito dito	4	„	97⅜	97$\frac{7}{16}$
Handelmaatschappij.	4½	„	126	126¼
Oost-Indische Leening	4	„	96⅞	
SPANJE.				
Obligatien	1¾	pCt.	31$\frac{15}{16}$	32⅛
Obligatien	3	„	43⅝	
Binnenl. Schuld	3	„	41¼	41⅞
Amortisable			11	
Bewijzen Koepons			4$\frac{9}{16}$	4⅝
PORTUGAL.				
Obligatiën	3	pCt.	43$\frac{5}{16}$	43$\frac{9}{16}$
dito 1856/59 . . .	3	„	41$\frac{13}{16}$	41$\frac{15}{16}$
RUSLAND.				
Oblig. bij *Hope en C°.*	5	„	103⅝	103¾
Obligat. 1828 & 1829.	5	„	102	
Certifikat. 1831 & 1833	5	„	84¾	84⅞
Certifikaten 1840 . . .	4	„	80⅞	81
Cert. bij *Stieglitz* . . .	4	„	80¾	
dito 5e Serie	5	„	89⅝	89⅞
dito 1855 6e Serie . .	5	„	99½	99⅝
dito Adm. te Londen	3	„	63¾	63⅞
Certifik. van Assign. .	6	„	61¾	61⅞
POLEN.				
Aand. 1835, fl. 500			157	157¼
Obligatiën	4	pCt.	77¾	77⅞
PRUISSEN.				
Obligatiën	5	„	101⅜	101½
OOSTENRIJK.				
Oblig. Metaliek	5	pCt.	53$\frac{5}{16}$	53⅜
Oblig. Rente Am. . . .	5	„	72¾	73
dito dito Nat. 1854 . .	5	„	57⅛	57$\frac{5}{16}$
dito dito	2½	„	28$\frac{7}{16}$	28½
AMERIKA.				
Ecuad. Oblig. 1855. .	1	„	14⅞	14$\frac{13}{16}$
Venez. Oblig.	3	„	26½	26¾
Grenada, Oblig. . . .	3¼	„	14$\frac{11}{16}$	14¾
Mexiko, Obl.	3	„	20⅝	20⅞

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

[illegible] bij No. 272
van de Utrechtsche Prov. en Stads-Courant.

REDEVOERING uitgesproken door den heer *van Voorthuysen* in de zitting van den 4. November 1859.

De heer *v. Voorthuysen*: Mijnheer de Voorzitter, de geachte Spr., die mij vooraf ging, heeft verklaard geheel vrij te zijn van schroom. Misschien ben ik meer schroomvallig in het optreden als spreker, maar ik ben het nooit in hooger mate, dan wanneer ik iemand moet opvolgen, die het voorregt heeft zoo gemakkelijk te spreken als hij, dien wij zoo even hoorden. Doch er is meer dat mij op dit oogenlijk behoefte doet gevoelen aan moed.

Nadat er zoo herhaaldelijk op is gewezen, dat men door het aanleggen van deze spoorwegen voldoet aan een algemeenen volkswensch, behoort er eenige moed toe, om te durven verklaren, dat men tegen deze ontwerpen eenig bezwaar heeft. De beschuldiging, dat men de zaak wil vertragen, dat men tegen de Regering of tegen de personen der concessionorissen is ingenomen, of door plaatselijk belang wordt gedreven, staat den voorzigtigen denker over onze finantiën of den vertegenwoordiger van eene plaats, die toevallig in het algemeen belang wordt achtergesteld, al spoedig te wachten. Ik verheug mij daarom, dat ik reeds lang vóór dat er gesproken werd over de conceessie van de heeren *Sloet* en *Reuchlin*, en vóór dat deze Regering optrad, mijne gedachten heb gezegd over den aanleg van spoorwegen in ons vaderland. Ik verheug mij daarover, omdat dan elke gedachte, of mijne meening voortspruit uit mindere ingenomenheid met deze Regering, of de aanvragers van de concessien, verwijderd wordt. Doch bovendien verheug ik mij, dat ik zie, dat in de gedachte, toen door mij ontwikkeld, allengs meer en meer gedeeld is, en deze niet alleen zijn aangeprezen door de stad, waarvan ik de eer heb afgevaardigde te zijn, maar ook door de leden dezer Kamer, die heden het woord hebben gevoerd, en wel door een gewezen minister van Finantiën en een gewezen minister van Binnenl. Zaken, wier rijke ondervinding een waarborg is voor hunne voorzigtigheid.

Ik spreek thans niet over staatsspoorwegen. Ik zou zelfs schromen een woord te voegen bij hetgeen door hen is gezegd. Slechts wil ik ééne opmerking maken, namelijk die, dat men steeds te veel de voordeelen van den aanleg van bijzondere spoorwegen boven de staatsspoorwegen op den voorgrond stelt. Ik behoef alleen te wijzen op het voorbeeld van Pruissen, waar, zoo ik mij wel herinner, elke geographische mijl, door den Staat bekostigd, zeven ton gouds kost, terwijl door maatschappijen daarvoor acht en een halve ton in dat land betaald werd. Het zij mij vergund omtrent dit punt aan de Reg. alleen te vragen: welke voorstelling bestaat er bij de Reg. over de betrekking tusschen den opzigter, die zorgt voor eene volkomen dienst, den kontroleur, die waakt dat de Staat niet te veel behoeft bij te passen, en het bestuur van de maatschappij, die zich tusschen aandrang tot uitgaaf van regeringswege en aandrang tot spaarzaamheid van regeringswege geplaatst ziet? En waarom meent zij dat zij voor den aanleg van een staatsspoorweg ook niet die buitengewoon spaarzame talenten zoude kunnen in dienst bekomen, die thans, zoo het schijnt alleen voor partikulieren of maatschappijen hun vernuft veil hebben?

Ik reken mij ook gelukkig, dat de beschuldiging, van den aanleg van spoorwegen ongenegen te zijn en door vertraging dien te willen belemmeren, op mij niet van toepassing zal kunnen zijn. Weinigen toch zijn er die, meer dan ik, het denkbeeld hebben toegejuicht van spoorwegen in ons land aan te leggen, en daardoor ons de plaats weder te doen innemen, die ons vroeger toekwam onder de volken, waarbij vooruitgang op prijs wordt gesteld. Zoodra de ontwerpen der Regering mij voor 2 jaren geleden bekend werden, heb ik die met blijdschap begroet, al waren er ook punten, waarmede ik mij niet geheel kon vereenigen. Zoo ik mij sedert dien tijd iets heb te wijten, het is zeker niet, dat ik het toekomstig lot onzer spoorwegen te donker heb afgeschilderd, dat ik den ijver daarvoor bij mijne landgenooten heb willen verflaauwen. Reeds voor twee jaren heb ik gepoogd de bezwaren te bestrijden, die door velen daartegen werden ingebragt; heb ik getracht mijne landgenooten te overtuigen, dat men bij een goed geconcentreerd eenvoudig stelsel van onze spoorwegen de groote nadeelen niet behoefde te verwachten, welke anderen daarvan te gemoet zagen. Steeds heb ik, waar ik kon, op het voldoen aan de wenschen van onze landgenooten in Noord en Zuid aangedrongen, en het is eenige leden dezer vergadering bekend, hoe noode ik mijne stem heb gegeven tot uitstel van discussiën, toen daarop werd aangedrongen. Het eenige, dat mij daartoe bewoog, was de verwachting, dat de regering hare ontwerpen zoude wijzigen in het algemeen belang, nu de vrede haar den tijd gaf, bedaard daarover te denken.

Zal ik uit zucht naar spoed nu ook mij vereenigen met de eerste wet, die ons spoorwegen zal geven, zonder te vragen of zij naar een goed beginsel worden aangelegd; zal ik deze wet aannemen, uit vrees dat er geen andere komen zal? Eene vrees, thans zeker niet zeer gegrond, sedert het groot getal aanvragen om concessie, dat de regering sedert de laatste dagen heeft bestormd.

Als een voorstander van een spoorweg zou ik genegen wezen op te offeren van mijne wenschen, zoo aan de hoofdzaak wierd voldaan. Ik erken zelfs, dat mij voor twee jaren opmerkingen zijn gemaakt, welke ik zeer waardeer; maar om van zijne meening iets op te offeren, moest men althans zeker weten welke de meening van een ander is.

Om overtuigd te kunnen worden, mag ik vragen, dat een ander eene stellige overtuiging mij geve in de plaats van die, welke ik moet laten varen. Mijn verzoek is dus, de meening van de regering meer bepaald te vernemen omtrent het hoofddoel, dat zij met de rigtingen beoogt.

Wanneer men met aandacht de stukken leest, die van de regering zijn uitgegaan, dan schijnt er tusschen deze niet altijd volkomen overeenstemming van denkbeelden te bestaan. Dan schijnt er, zeide ik. Men mag toch hopen, dat de regering naar een vast doel heeft gestreefd, al valt dit niet zoo terstond in het oog.

Maar daar het van zoo hoog belang is, dat het doel bij eene zaak, waarbij zoo vele millioenen op het spel staan, in een volkomen helder licht worde gesteld, meen ik bij de regering te mogen aandringen, ook dien schijn geheel weg te nemen.

Men schijnt de gedachten, waarvan de regering is uitgegaan, zoo zij zegt, bij het vaststellen van het stelsel, waarop beide concessiën rusten, te moeten vinden in de memorie van beantwoording bij het ontwerp van de Noorder-spoorwegen:

»Onze havens en de groote middenpunten van ons verkeer met Duitschland ten Oosten, en met de Rhijnprovinciën te verbinden; de verbindingen aldus aan te leggen, dat zij tevens tusschen de hoofdzetels van ons binnenlandsch verkeer de meest snelle gemeenschap mogelijk maken; met de kortste en meest belovende lijnen te beginnen, en daar men niet op eenmaal of te gelijk te veel mag willen, zich vooreerst met voorziening in de meest dringende eischen van den tegenwoordigen toestand te vergenoegen."

en de memorie van toelichting bij de Zuiderlijn:

»De bestemming van dien weg is: de verbinding tusschen het Noorden en het Zuiden des rijks, de bevordering der gemeenschap van de groote Nederlandsche handelssteden met de meer Oostwaarts liggende provinciën en België, zoowel in de rigting naar Antwerpen, Brussel en Frankrijk, als met Luik en de Belgische mijndistricten; eindelijk de bevordering der gemeenschap met den linker Rhijnoever.

»Om in deze verschillende behoeften op eene doeltreffende wijze te voorzien, is het volstrekt noodig, dat men de rivieren op geschikte punten door middel van bruggen overga."

Zij zijn dus:

onze havens en de groote middenpunten van ons verkeer met Duitschland te verbinden;

tusschen de hoofdzetels van ons binnenlandsch verkeer de meest snelle gemeenschap mogelijk te maken;

met de kortste en meest belovende lijnen te beginnen;

de groote Nederlandsche handelssteden met België te verbinden;

de rivieren op geschikte punten over te gaan.

Maar beantwoorden de concessiën aan deze vereischten, welke de regering zelve vooropstelt?

Onze havens met Duitschland te verbinden, met de kortste en meest belovende lijnen te beginnen.

Beantwoordt nu daaraan de weg tusschen Harlingen, onze haven, en Rheine, het aansluitingspunt in Duitschland? Harlingen is eene Nederlandsche haven, die een zeer aanzienlijk verkeer heeft met Engeland. Te Rheine eindigt de belangrijke Duitsche lijn, die het meest welvarende gedeelte van Duitschland doorloopt. Eene korte verbinding tusschen beide steden schijnt dus volgens de regering goede uitkomsten te beloven.

Eene lijn, die, over Leeuwarden gaande, meer regtstreeks naar Rheine liep, zoude de mededinging van de reeds bestaande lijn in Hannover het hoofd kunnen bieden. De rigting moet zijn Z. O.

Maar wat stelt de Regering nu voor?

Eerst loopt die korte veelbelovende lijn oostelijk door tot Groningen; gaat dan weder zuidelijk naar Assen en zuidwestelijk op Zwolle, daalt af op Zutphen, dat zuidelijker dan Rheine ligt, en loopt dan noordoostelijk naar Delden en Oostelijk naar Rheine.

Het is inderdaad, als of men de proef heeft willen nemen, hoe ver deze Regering het kon brengen met het stelsel van slingeringen.

Was het misschien om eene meer bevolkte streek door te trekken, gelijk men zegt met de aansluiting te Arnhem bedoeld te hebben?

Wie ooit den weg van Meppel naar Groningen heeft gereden, zal spoedig van zijne Malthusiaansche vrees voor overbevolking genezen geworden zijn.

Geen wonder dan ook, zoo deze rigting bij Duitschland minder bezwaar vindt, dat voor een mededinger van den weg naar Leer bevreesd is. Tegen de aansluiting van eene zoo onschuldige lijn, als die van Harlingen naar Rheine, over Groningen en Zutphen, kon het geen bezwaar hebben, want het denkbeeld »spoed" was daarbij uitgesloten.

Ik wil echter over de voordeelen, welke de rigting, zoo die meer regtstreeks van Harlingen op Rheine wierd genomen, niet uitvoerig zijn, nadat deze in een belangrijk adres van de kamer van koophandel te Sneek aangetoond is geworden, door het adres van de Provinciale Staten van Friesland nader met zooveel juistheid betoogt, en nog zoo even met kracht verdedigd door den geachten afgevaardigde uit Zutphen; te minder nadat die rigting aanbevolen is geworden in een stuk, dat thans wel niet als partijdig vóór die rigting kan worden beschouwd; ik bedoel het stuk van de heeren *Sloet* en *Reuchlin* zelven:

»De lijn der regering van Meppel over Assen naar Groningen loopt evenwijdig met den straatweg, met het kanaal tusschen de beide eerste plaatsen, en met het te maken kanaal tusschen de beide laatste plaatsen; eene omstandigheid, die in het belang èn van den spoorweg en van de beide vervoermiddelen schijnt vermeden te moeten worden.

»Assen en een gedeelte van Drenthe wordt, zoo de rigting der ondergeteekenden (ik betreur dat zij hunne juiste inzigten, waaraan ik hulde breng, hebben opgeofferd) gevolgd mogt worden van het onmiddellijk gebruik van den spoorweg uitgesloten. Het kan echter niet betwijfeld worden, of dit wordt ruimschoots opgewogen door de voordeelen, welke die rigting in andere opzigten aanbiedt. Een harde kunstweg, of des noodig een paardenspoorbaan, die Assen met den spoorweg verbindt, zal de materiële ontwikkeling meer bevorderen dan een spoorweg zal vermogen te doen."

De groote middenpunten van ons verkeer met Duitschland ten Oosten en met de Rhijnprovinciën verbinden.

Schoon denkbeeld! Van een groot middenpunt van verkeer wil men de lijn doen uitgaan, die ons aan het groote Duitschland moet verbinden. Waar schijnt men dit middenpunt van verkeer te moeten zoeken? In dat gedeelte van ons land, waar de bevolking het meest is opgehoopt, waar men de grootste steden bij elkander vindt, waar de hoofdstad met eene bevolking van 250,000 zielen zich in de nabijheid bevindt. Een dergelijk middenpunt, waar de bevolking zich het meest heeft opeengehoopt, vindt men dat niet in ons land? Drie van de vier grootste steden van ons land vindt men niet ver van elkander. Reeds zijn deze door een ijzeren weg vereenigd, en de stad van 50,000 inwoners, die op het midden omtrent tusschen de twee grootste ligt, is reeds gekozen voor het uitgangspunt van den Rhijnspoorweg, die ons met Zuid-Duitschland in gemeenschap stelt. Dit punt zal dus wel zijn een groot middenpunt van verkeer.

Maar wat doet de regering? Zij gaat dit middenpunt voorbij; zij laat de groote hoofdstad ter zijde en sluit de nieuwe wegen aan ten Oosten en ten Westen.

Deed zij dit alleen uit liefde voor den Lekdijk? Ik moet haar dan al zeer dankbaar zijn. Zoo er iemand is, die reden heeft het behoud van dien dijk te wenschen voor de streek, die hem afvaardigde, dan is hij het, die thans de eer heeft te spreken. De bezwaren der regering zijn met kracht door den heer *Fijnje* bestreden. Meerbevoegde leden dezer vergadering kunnen het pleit tusschen beiden beslechten. De provinciale staten van Utrecht schijnen niet zoo vreesachtig.

Maar waartoe sta ik hierbij stil? Wij hebben twee leden van den Lekdijk bovendams in ons midden, twee leden uit het achtingswaardig collegie, die dien dijk in 1855 hebben leeren kennen.

Ik behoef dus slechts deze vraag hier aan de regering te doen, of het latere onderzoek van den Noorder Lekdijk en de gronden in de nabijheid bevestigd heeft het gevoelen van de gecommitteerde Staten van Utrecht van 1761, waarop de regering zich thans nog beroept, dat het geheele terrein langs dien dijk onderhevig is aan het doorlaten van kwelwater, en of de regering bij het aanleggen van de forten bij Honswijk en Vreeswijk zich veel bekommerd heeft, om de meest gevaarlijke plaatsen, waarvan die gecommitteerde Staten gewagen?

De regering ging het middenpunt voorbij. Was dan de grootste stad van het rijk, die in de meeste landen het middenpunt is van het spoorwegstelsel, welligt onverschillig omtrent de plaats, waar bij ons het middenpunt zoude worden aangewezen?

Was het haar hetzelfde, waar de aansluiting zoude plaats hebben, wanneer zij alzoo bescheiden was van niet te vorderen, dat zij de plaats zoude wezen, waaruit al de lijnen als de stralen van het middenpunt des cirkels zouden uitgaan?

Hoort hoe zij zich over deze zaak heeft uitgelaten in haar eerste adres.

»De beste verbinding is die, waardoor geen gedeelte des lands wordt uitgesloten, waarbij zoowel de noordelijke en oostelijke, als de westelijke en zuidelijke provinciën elkander op één middenpunt, in het hart des lands, kunnen ontmoeten, en zich voor handel en nijverheid naar alle zijden eenen uitweg verschaffen. De raad verlangt niet, dat aan Amsterdam eene gunst worde toegekend, die strijdig zoude zijn met het algemeen belang; hij vraagt alleen, dat dit laatste worde bevorderd en een groot deel des Rijks niet aan een ander deel daarvan worde opgeofferd."

Welke is dan de reden, waarom de regering bij ons zoo weinig waarde hecht aan het bezit van een middenpunt bij spoorwegen, eene zaak, waaraan men elders veel schijnt te hechten? Ik meen dit te moeten vragen, omdat men bij ons een geheel afwijkend stelsel schijnt te willen aannemen.

Wij vinden bij de regering het stelsel van zigzags; een vorm inderdaad, dien men het laatst van spoorwegen zoude verwachten, waarvan het doel is de bestemming zoo spoedig mogelijk te bereiken.

Ik meen dit te mogen vragen, wanneer ik in aanmerking neem, dat het denkbeeld van een middenpunt tot dusverre bijna in alle plannen werd gevonden en als voordeelig voor de opbrengst door deskundigen werd aangeprezen; maar vooral ook, omdat deze regering zich zoo zeer heeft beijverd aan te toonen, dat het belang van den buitenlandschen handel bij spoorwegen van minder gewigt is, dat het binnenlandsch verkeer daarbij de hoofdzaak is.

Een zeer uitvoerig betoog wordt hiervan geleverd op bladz. 3 en 4 van de memorie van beantwoording, waar aangewezen wordt, dat in België zelfs de doorvoer van minder belang is dan het binnenlandsch verkeer.

Is het toch niet opmerkelijk, dat juist het land, waar men een zoodanig middenpunt van het begin af heeft aangenomen en bij het uitbreiden van het stelsel zorgvuldig bewaard, ook het land is, waar de spoorwegen eene zeer goede uitkomst geven, ofschoon de handel er niet bijzonder bloeit, en ofschoon de bevolking er minder digt opeengehoopt is dan in andere landen, die minder gunstige uitkomsten opleveren?

Het land, dat ik bedoel is Frankrijk. Ten gevolge van het beschermende stelsel bloeit de handel er niet buitengewoon, en het is ook deze niet die den spoorweg veel doet opbrengen. De bevolking is er niet bijzonder sterk. Zij bedraagt slechts 3700 zielen op de vierkante mijl.

De gunstige opbrengst mag dus wel voor een groot gedeelte aan het aangenomen stelsel worden toegeschreven.

En deze uitkomst is zeer in het oog vallend.

Volgens het vroegere werkje van den heer *Fijnje* bedroeg de netto opbrengst van elke mijl in Frankrijk bijna het dubbele van die in Pruissen, en 40 percent meer dan die in België gedurende de laatste jaren.

Gedurende de jaren 1851 tot 1854, te weten die jaren, die volgens zijne opgaven met elkander vergeleken kunnen worden, bedroeg de netto opbrengst:

Van de Prussische wegen gemiddeld . . *f* 5400
Van de Belgische wegen gemiddeld . . - 6700
Van de Fransche wegen gemiddeld . . - 10900

De invloed van dit stelsel blijkt niet minder, wanneer men de bruto opbrengsten met elkander vergelijkt. Deze toch geven ons een duidelijk beeld van de sterkte der beweging. Uit dezelfde opgaven blijkt ons, dat die bruto opbrengst, die op de Belgische wegen *f* 14,200, op de Pruissische wegen *f* 10,300 van 1851 tot 1854 hadden bedragen, in Frankrijk waren gestegen tot gemiddeld *f* 19,000, gedurende dezelfde jaren.

Bijzonder veel gewigt mogen wij in dit opzigt wel hechten aan de cijfers van de heeren ***Sloet*** en ***Reuchlin***, concessionarissen, die niet verdacht kunnen worden cijfers te hebben »gegroepeerd," om de waarde van een middenpunt in een helder daglicht te stellen.

Volgens hunne opgaven stonden de aandeelen in Fransche spoorwegen, buitengewoon hoog. In 1857, het laatste jaar waarvan zij melding maken, was de beursprijs van de meeste niet alleen ver boven pari, maar was er met enkele meer dan een kapitaal gewonnen.

			Aandeel.		Beursprijs.
255	per cent	Noorder	400	fr.	1022
177	»	» Ooster	500	»	885
158	»	» Wester	500	»	790
300	»	» Orleans	500	»	1502
318	»	» Lyon	500	»	1590
430	»	» Midd. Zee	500	»	2155
172	»	» Zuider	500	»	858

Wil men die gunstige uitkomst niet aan het stelsen van centralisatie toeschrijven, zij is dan toch in het oog vallend daarmede verbonden.

Maar welke is nu de reden door de regering opgegeven, dat zij de aansluiting van de Noorderlijn aan het middenpunt heeft laten varen, en deze doet plaats vinden bij eene stad, die zich in de nabijheid van onze grenzen bevindt?

Men wijst daartoe op het voordeel, dat deze rigting voor de IJsselsteden zal hebben.

Moet men niet daartegen overstellen het voordeel dat de steden langs de Zuiderzee zouden genieten, wanneer de Noorderlijn aan het middelpunt wordt aangesloten? Het zal toch wel niet noodig zijn te betoogen, dat de bewoners van die plaatsen zich met reden ongerust maken, als zij zien, dat hunne lijn niet wordt gegarandeerd, al is de concessie verleend, daar toch de mededinging met een gegarandeerde lijn zeer moeijelijk wordt bij eene Regering, die het tarief wil verlagen, om de kosten van omwegen voor het vervoer weg te nemen. Zie Memorie van Beantwoording, Noorderspoorweg, bladz. 5.

Het voordeel, dat eene regtstreeksche verbinding van het middenpunt van ons land met het Noord-Duitsche aansluitingspunt voor Deventer en Almelo hebben zoude, wanneer deze fabriekplaatsen hare steenkolen op zoo kleinen afstand en zoo spoedig uit Duitschland kunnen bekomen, en hare voortbrengselen langs den kortsten weg naar de twee voornaamste havens van ons land kunnen overbrengen, zal ik wel niet behoeven aan te toonen.

Als een voordeel van de aansluiting te Arnhem wordt aangevoerd, dat daardoor de weg van de noordelijke provincien naar den regter Rijnoever wordt verkort.

Kan men niet daartegen aanvoeren, dat de plaatsen aan den regter Rijnoever Delfzijl waarschijnlijk niet bij voorkeur langs den spoorweg zullen zoeken, wanneer zij een korteren weg naar betere havens hebben? Maar dit is ook geen binnenlandsch verkeer, en volgens de regering is dit bij spoorwegen de hoofdzaak.

De schaduwzijde verder van den weg van Zutphen naar Arnhem behoef ik niet op te geven. Gij vindt ze weder bij de heeren *Sloet en Reuchlin*, bladz. 8, die wijzen »op zware uitgaven, welke de onteigening in eene streek, die bijna eene aaneenschakeling van buitenplaatsen is, noodwendig na zich moet slepen, en die slechts gedeeltelijk ontgaan kunnen worden door tusschen Zutphen en Arnhem eene rigting noordwaarts over en door de heuvelen te nemen."

De groote Nederlandsche handelssteden met België te verbinden.

Welke zijn de groote Nederlandsche handelssteden? Behoort Amsterdam daar niet bij?

En zoo het daarbij behoort, zoo het misschien wel de grootste van alle is, hoe denkt de kamer van koophandel dier gemeente over het plan, dat thans door de regering is aangeboden?

Laat ons weder even het adres van die kamer van koophandel inzien. Ik spreek thans niet eens van het uitmuntende stuk van de kamer van koophandel uit de stad, die mij afvaardigde. Men mogt mij van vooringenomenheid beschuldigen.

In dat adres wordt aangetoond, dat het belang der hoofdstad volstrekt het aanleggen vordert van eene lijn uit het middenpunt van ons land uitgaande, en dat haar belang niet met dat van het Rijk in strijd te achten is. De kamer van koophandel uit de hoofdstad wijst er op, dat ook de kamer van koophandel te Rotterdam erkend heeft van dit middenpunt niet veel verder verwijderd te zijn, en dat dus de beide grootste koopsteden zich omtrent even ver van het midden bevinden. Zij toont verder het belang aan, dat er eene lijn worde gelegd van dit middenpunt naar Rheine, over Deventer en de fabriekplaatsen in Twenthe, om hierdoor de beide grootste koopsteden zoo snel mogelijk in gemeenschap te brengen met het meest nijvere gedeelte van ons land en de Duitsche steenkolenmijnen, ten einde aan de fabrieken goedkoop grondstof en brandstoffen te bezorgen.

De kamer van koophandel van de grootste koopstad van ons land verklaart zich dus sterk voor het uitgaan van het middenpunt van ons land bij het aanleggen van den spoorweg naar het Noorden.

Maar het is vooral voor den Zuiderspoorweg, dat die kamer het nut van den uitgang uit het middenpunt aantoont. Slechts hierdoor, zegt zij, kunnen Amsterdam en de noordelijke handelssteden voordeel hebben van eene aansluiting aan de zuidelijke provincien en Belgie. Voor de noordelijke handelsplaatsen is de weg over den Moerdijk een groote omweg om naar het zuiden te komen.

De mededinging met Antwerpen voor een snel vervoer is bovendien voor Vlissingen, niet voor Rotterdam weggelegd. Het verschil tusschen den afstand van Rotterdam en 's Bosch is te gering om daaraan een zoo groot voordeel op te offeren, als het uitgaan van het middenpunt voor den handel van de hoofdstad en dien van de noordelijke provincien zoude kunnen opleveren. Maar waartoe u met deze adressen te vermoeijen; liever welligt leest gij de aansluiting voor de zuiderlijn bij het middenpunt verdedigd door de heeren *Sloet* en *Reuchlin*.

»Even als de Regering hare lijn onder letter *l* te Utrecht doet beginnen, achten zij ook die plaats de eenigst geschikte om het punt van uitgang te zijn. Zij verschillen echter grootelijks met de Regering in de rigting, die van daaruit genomen zal moeten worden, daar zij oordeelen dat deze niet moet zijn op Breda, maar op den Bosch. Deze stad, de belangrijkste handelsplaats van Noordbrabant en de havenplaats voor de belangrijke scheepvaart op de Zuid-Willemsvaart, is daardoor reeds als centraalpunt aangewezen. Doch ook uit een technisch oogpunt en om het doel der spoorwegen: snel en onafgebroken middel van vervoer, is 's Bosch zeer boven Breda te verkiezen."

Ik noemde Amsterdam zoo even misschien wel de grootste koopstad van ons land.

Ik heb gemeend dit te mogen doen met het oog op de bevolking niet alleen, maar ook op de opbrengst van de patenten, die gezegd worden in verhouding te moeten zijn met de voordeelen van den handel.

Herinner ik mij wel, dan is die opbrengst te Amsterdam meer dan het dubbel van die te Rotterdam.

De rivieren op geschikte punten over te gaan. Geschikte punten. — Mijnheer de Voorzitter, ik betreur het zeer geen waterbouwkundige te zijn en daardoor de wetenschap te missen, die mij zoude overtuigen, dat het meest geschikte punt aan den Moerdijk te vinden is. Uit een staathuishoudkundig oogpunt zoude ik dit niet zoeken op de wateren tusschen Rotterdam en Dordrecht, waarop ik stee[ds] zoo vele zeilschepen zag, zoo dikwerf ik die bevar[en] heb, en die zeker met bruggen niet zeer gediend zij[n]. Uit een staathuishoudkundig oogpunt ben ik daarv[an] nog niet zoo volkomen zeker, en ik durf uit een staathuishoudkundig oogpunt hier over spreken met het oog op de schoone redevoering van den groote[n] ingenieur *Minard*, inspecteur des ponts et chaussées te Parijs, waarin deze de waarde van staathuishoud-kundige inzigten bij den aanleg van spoorwegen heeft uiteengezet.

Maar het schijnt ook, dat meer bevoegden daar-over wel eens anders hebben gedacht dan de Rege-ring. Ik spreek nu nog niet eens van den hee[r] *Fijnje*, den verdediger van den weg Utrecht-'s Bosch.

Ik heb toch in een boekje van een schrijver, aan wiens oordeel men op het punt van onze rivieren nog al waarde schijnt te hechten, gevonden, dat het kiezen van het middenpunt van ons land, als punt van uitgang voor de aansluiting van de zui-derlijnen, ook bij ijsgang op de rivieren wenschelijk is.

Gelukkig zouden wij het volgens hem mogen achten voor ons land, dat juist op die lijn, die voor de belangen van den handel wordt aanbevo-len, zich de enge riviervakken bevinden, die den aanleg van bruggen minder kostbaar maken, en wegens sterken stroom het gevaar voor ijsverstop-ping verminderen.

Doch er is meer, Mijnheer de Voorzitter. Niet alleen is het niet duidelijk dat de concessie beant-woordt aan het doel, dat door de Regering wordt genoemd. In de aanbeveling van de concessien, die van de Regering zelve zijn gesteld, schijnt het dat het doel, door haar aangewezen, niet altijd hetzelfde is geweest.

In § 1 van de Memorie van Beantwoording van den Noorderspoorweg zegt zij de verbindingen daar te willen aanleggen, dat zij tevens tusschen de hoofdzetels van ons binnenlandsch verkeer de meest snelle gemeenschap mogelijk maken.

Door hoofdzetels wordt zeker de grootste plaatsen bedoeld.

Men wil dus tusschen de grootste plaatsen de snelste gemeenschap mogelijk maken.

De regte lijn is de kortste weg tusschen twee punten.

En wat lees ik nu op bladz. 5 van de Memorie van Beantwoording over de Zuiderspoorwegen?

Ik vind daar eene verdediging van eene slinge-rende rigting.

Men leest daar; »De slingerende rigting, aan den spoorweg in Noordbrabant gegeven, vindt bestrijding. Intusschen schijnt die rigting in het algemeen be-lang raadzaam."

Men wijst er op België, dat ook heeft geslingerd, als of wij, die met Belgie willen wedijveren, niet juist in de kortheid van onzen weg ons voordeel moesten zoeken.

Eene slingerende rigting, verdedigd waar men streeft naar het doel dat men wil bereiken, is zeker weinig welkom aan hen die hechten aan de spreuk onzer vaderen; »Regt door zee."

Die slingering wordt vooral ook verdedigd met het oog op onze verdediging, en dit geeft mij aan-leiding tot de vraag, welke waarde hecht de tegen-woordige Minister van Oorlog aan de snelheid van beweging bij onze strijdkrachten, die volgens een oud-soldaat de vrucht kunnen zijn van de wegen Utrecht-'s Bosch en Utrecht-Deventer, die uit een staathuishoudkundig oogpunt door velen wenschelijk worden geacht.

Die oud-soldaat zegt daaromtrent het volgende:

»De laatste Oostersche oorlog heeft bewezen, wat ieder, die over de zaak had nagedacht, ver-moedde, dat namelijk de groote verbeteringen in het wegenstelsel en vooral de aanwending van de stoomkracht op vaartuigen en spoorwegen, van overwegenden invloed zijn op den uitslag der oor-logsoperatien. Rusland, een rijk met onmetelijke militaire hulpbronnen, met 1 millioen, laat het zelfs zijn met slechts 600,000 soldaten (wegens de vreesselijke misbruiken bij de administratie), was bij gebrek aan wegen, onvermogend om 60,000 man gelande Engelschen en Franschen, die geen enkel steunpunt hadden, van zijn grondgebied te weren; kon niet beletten, dat die magt tot 200,000 aanwies en een der belangrijkste maritieme inrig-tingen vernielde." . . . .

»De vroeger aangeduide spoorwegen zullen het verdedigingsvermogen van Nederland niet weinig verhoogen. De spoorweg van Utrecht naar 's Bosch blijft geheel in handen van den verdediger, ook bij een aanval uit het oosten, zoolang het leger zich achter de vooruitgeschoven stelling naar Tiel kan staande houden. De lijn naar Deventer laat, bij eene gelijktijdige bedreiging uit het zuiden en oosten, het overbrengen van troepen van 's Bosch naar Deventer toe."

Veel waarde hecht ik aan de meening van den tegenwoordigen Minister in dit opzigt, die van ge-voelen met zijn voorganger zoude kunnen verschillen.

De kosten van onze verdediging zijn eene zaak van te veel gewigt voor de huishouding van onzen Staat. De millioenen, dezen zomer daartoe gevraagd, liggen nog te frisch in het geheugen. En de gebeur-tenissen in Europa van de laatste maanden hebben ons overtuigd hoe ver wij nog zijn van de verwezen-lijking van de wenschen van den spaarzamen Sull[y]

en hoezeer *Béranger* zich bedroog, toen hij zong van onze eeuw:

Humanité règne, voici ton âge,
Que nie en vain la voix de vieux échos.

Ik ga verder. Op bladz. 5. van de Memorie van Beantwoording Zuiderspoorweg lees ik het betoog, dat »het niet wel is aan te nemen, dat de kortste verbinding met het buitenland zoude moeten worden gezocht," en in dezelfde Memorie van Beantwoording vind ik op blz. 3 de kortste weg naar Parijs als het voorname doel voor onze vaderlandsche koopsteden aangewezen.

Hoor ik Amsterdam als het ware toeroepen: wat klaagt gij over een minder wenschelijk verkeer met het Noorden en Zuiden van ons land (het binnenlandsch verkeer), gij kunt immers regtuit naar Parijs! Behoort Parijs niet meer tot het buitenland? De hemel verhoede, dat het verkeer met Parijs ooit weder binnenlandsch worde.

Na een uitvoerig betoog, dat het binnenlandsch verkeer de hoofdzaak is, dat het voorbeeld van Belgie dit bewezen heeft, lees ik op blz. 4 van de Memorie van Beantwoording, Noorderspoorweg: »Men zag de belangen van het goederenvervoer naar het buitenland niet te hoog doen gelden, waar de rigting te bepalen is, van een spoorweg, die onder garantie van den staat wordt aangelegd."

Men moet dus trachten bevolkte streken door te trekken, die den spoorweg voeden. En in weerwil van dien, zie ik een spoorweg aangeprezen van Nijmegen naer Venlo; nota bene! de vorige geachte spreker heeft het reeds genoemd, over de Mookerheide.

En waarom? Om de Amsterdammers in de gelegenheid te stellen spoedig te Parijs te komen. Maar is dit geen internationaal verkeer, dat erkend wordt eene bijzaak te wezen? Zou het ook zijn voor transito-handel? Maar transito-handel noemt de Regering op blz. 9 der Memorie van Beantwoording, Zuiderspoorweg, »een zoo weinig beduidend doel."

Uit de zinsnede zoo evengenoemd blijkt het, dat zij erkent, dat alleen algemeen belang de werken wettigt, die door den Staat worden gegarandeerd.

Het schijnt ook dat het volk regt heeft te vorderen, dat het zoo weinig mogelijk belasting betale voor die garantie.

En toch zien wij, dat men aan Amsterdam een waterweg belooft, vóór dat men er een aan Rotterdam geeft. (Zie Memorie van Beantwoording, Zuiderspoorweg, bladz. 2).

Waarom? Omdat Rotterdam toevallig bevoordeeld wordt door een werk van algemeen belang.

Hoe? Amsterdam komt nu ook spoedig te Parijs en krijgt een waterweg.

Zal nu het volk, dat bij lage belasting, en dus bij weinig garantie, algemeen belang heeft, alle werken moeten garanderen, die verlangd worden door gemeenten, die toevallig niet worden bevoordeeld?

Maar hoe strookt met deze voorstelling van een aequivalent voor Amsterdam het gezegde: dat alle groote werken (van de doorgraving van den Hoek van Holland sprekende) niet op ééns kunnen geschieden? (Memorie van Beantwoording, Zuiderspoorweg, bladz. 2.)

Zal die doorgraving te wachten zijn, en waar is dan het denkbeeld van een aequivalent?

Reikhalzend zag ik uit naar de Memorie van Toelichting voor de doorgraving van Holland op het smalst, hopende dat deze meer licht over het algemeene van dit belang zoude verspreiden, vooral om te weten hoe het algemeen belang medebragt dat de stad, die den kortsten weg verkreeg naar zee, en daardoor voor het spoed vereischende vervoer het meest geschikt gelegen werd, minder regtstreeks aan het spoorwegstelsel werd aangesloten.

Maar ook daarin is, althans schijnbaar, eenige strijd.

Daar staat op bl. 6:

»De Regering durft verwachten dat de in het belang van Neêrlands hoofdstad en van den handel van ons vaderland bij deze voordragt van wet gevraagde opoffering door de Staten-Generaal niet te groot zal worden geacht."

Maar op bladz. 7 lees ik, dat den Minister van Binnenlandsche Zaken berigt werd:

»dat het zich niet laat aanzien, dat die goedkeuring te verkrijgen zal zijn, tenzij deze gemeente, te wier behoeve alleen het werk zou worden ondernomen, eenig belangrijk aandeel in de kosten op zich neme."

De Regering durft verwachten, dat de Kamer het geld zal geven zonder subsidie van Amsterdam, nadat zij aan die stad gezegd heeft, dat de Kamer het *niet* zoude geven, wanneer de stad geen subsidie gaf.

De Regering *schijnt* het een Amsterdamsch belang te hebben genoemd, als zij aan Amsterdam schreef, een algemeen belang, als zij tot de Kamer het woord rigtte.

Op bladz. 1 van de Memorie van Beantwoording, Noorderspoorweg, lees ik, dat een hoofddoel van onze spoorwegen is onze havens met Duitschland te verbinden, en in diezelfde Memorie vindt men op bladz. 5 een betoog, dat men »zich van de gevolgen eener verbinding van onze havens met het buitenland geen te schoone voorstelling moet maken," met verwijzing op de havens van Emden en Leer, wier spoorwegen werden aangelegd met het bepaalde doel, om zich van de Hollandsche havens Rotterdam en Amsterdam te bevrijden. Zouden Harlingen en Vlissingen met deze vergelijking wel zeer gevleid wezen?

Op bladz. 1 van de Memorie van Beantwoording, Noorderspoorweg, lees ik, dat de lijn van Utrecht naar Zwolle in aanmerking zoude komen, zoo de Rhijnspoorweg niet bestond, dat de bewoners van Friesland, Groningen en Overijssel dus den omweg moesten maken over Arnhem om naar Rotterdam of Amsterdam te gaan; en nu zie ik, dat er toch een spoorweg wordt gelegd van den Moerdijk naar Breda, ofschoon er ook een spoorweg reeds bestaat van den Moerdijk over Rosendaal naar Breda; en van Nijmegen naar Venlo, ofschoon er nog een weg van Nijmegen over 's Bosch naar Venlo zal bestaan.

Het algemeen belang brengt mede, dat de gegarandeerde spoorwegen zoo weinig mogelijk kosten. Men wil immers alleen voorzien in de »meest dringende eischen van den tegenwoordigen toestand." Zie Mem. van Beantw., Noorderspoorweg, bladz. 1.

En men kiest het kostbaarste plan!

De Regering erkent, dat de overgang bij den Moerdijk de kostbaarste van alle overgangen is. (Zie bladz. 4, Memorie van Beantwoording, Zuiderspoorweg.) En zij voegt er bij een tweeden overgang van 's Bosch naar Arnhem, een geheel nieuwe weg van Nijmegen naar Venlo, om Amsterdam tevreden te stellen door het spoedig te Parijs te brengen, en een waterweg naar zee voor Amsterdam, omdat Rotterdam toevallig door de spoorwegen meer wordt bevoordeeld. Is dat spaarzaam voorzien in de meest dringende eischen?

Vroeger werd de lijn van den Moerdijk dus de kostbaarste genoemd. Later schijnt die over Culenborg de meeste kosten te zijn gaan vergen. Dit noopt mij tot de vraag, of het berekenen van de kosten van verschillende overgangen door denzelfden persoon is geschied, en of daarbij dezelfde prijzen voor de materialen, bijv. van het ijzer bij de bruggen tot grondslag zijn genomen.

Het algemeene belang is het hoofddoel, bij de spoorwegen door het Rijk gegarandeerd.

Maar nu leest men op bladz 2 van de Mem. v. Toelichting zuiderspoorweg: »door de twee rivierovergangen worden meer belangen bevorderd dan door één." Loopt men nu geen gevaar daaruit af te leiden, dat de Regering meent, dat algemeen belang is, aan vele locale belangen gehoor te geven: waaruit zoude volgen dat het algemeen belang ook den aanleg van een derden overgang medebragt, vermeerderd met eene lijn Groningen-Aschendorf, Helder-Haarlem, Leeuwarden-Meppel, Zwolle-Utrecht, Zwolle-Rheine enz.: in één woord dat het plan van het vorige Kabinet, om zijn weelde zoo veroordeeld, zooveel mogelijk was in het algemeen belang, zooveel mogelijk strookte met den wensch van dezen Minister van Finantien, ik wil zeggen van deze Regering.

Veel zoude ik nog hier bij kunnen voegen; maar ik mag geen misbruik maken van uwe aandacht, reeds zoolang mij verleend.

Ik geloof dat het gezegde voldoende zal zijn tot mijne verontschuldiging, wanneer ik zeide, dat het moeijelijk is het doel duidelijk in te zien, waarop de Regering bij deze ontwerpen het oog heeft gehad.

Het is van het hoogste belang, dat de Regering ook nog bij eene openbare beraadslaging dit doel in het helderste licht plaatse, ten einde het aan allen te doen blijken, dat zij dwaalden, die beweerden, dat de Regering een noodeloos kostbaar stelsel koos, aan weelde zich heeft overgegeven, zeker weinig te verschoonen in het land, waar men nog vele belastingen heft, welker afschaffing door den Minister van Finantien hoogst wenschelijk is gerekend. In de rede toch, waarmede Zijne Excellentie de begrooting aanbood voor 't loopende jaar, zeide Zijne Excellentie, na gesproken te hebben over het »onwederlegbaar groote nut van de afschaffing van den accijns op de brandstoffen," op het einde van zijne redevoering: »hoogst wenschelijk is het, dat men van lieverlede terugkome van het beginsel om belastingen op de eerste levensbehoeften, zoowel voor het Rijk als ten behoeve van gemeenten af te schaffen."

ERRATUM.

In het bijvoegsel op no. 265, pag. 2 staat in het gesprokene door den heer *Pabst*, »ons marktwezen is ellendig ingerigt voor een deel der kontrole" moet zijn: »en voor een deel zonder kontrole."

De heer *Pabst* verzoekt ons nog wegens eene daarin voorkomende zinstorende letterfout het gesprokene, voorkomende in bijblad no. 270, kolom 9, aldus te veranderen:

De heer *Pabst* zegt; mijn bezwaar is geheel opgeheven, want ik kende deze resolutie van den minister niet, omdat ze niet is publiek gemaakt.

Stedelijke Raad van Utrecht.

Vervolg en slot der Zitting van Zaturdagavond 29 Okt.

De heer *v. Doorn* zegt dat hij aanvankelijk in de vergadering der komm. de belasting heeft verdedigd die hij niet bezwarende, ligt te dragen en op te brengen achtte, doch dat hij zich door de voorstelling van zijne medeleden, die hem wezen op den druk en de moeite die de burgerij zoowel als de ambtenaren daaronder moesten verduren, voor eene tegenovergestelde meening heeft gewonnen gegeven; hij blijft die ook nu nog toegedaan en het voorstel van den heer *Boer* heeft op hem eerder den indruk gemaakt, dat het dien heer te doen is meer om het aannemen der voorstellen van de komm. onmogelijk te maken dan om werkelijk eene nuttige inrigting tot stand te brengen.

Het stichten der bewaarschool schijnt Spr. toe niet ernstig te zijn gemeend; immers de heer *Boer* heeft zich niet eens voorbereid op de oplossing der bedenkingen of de beantwoording der vragen die daaromtrent konden oprijzen. Hoe groot het getal kinderen dat daaraan behoefte zou hebben, wordt geschat, is niet bekend geworden; dat de ouders, die nu hun jeugdig kroost naar de bijzondere bewaarscholen zenden, de voorkeur zouden geven aan de nieuwe stichting wordt zelfs niet verwacht; gisteren berekende de heer *Boer*, dat de aanleg minstens *f* 25000 zou vorderen, en nu, omdat berekend wordt dat na de vaststelling der begrooting dat bedrag niet meer beschikbaar zal zijn, is *f* 17000 voldoende, zonder dat echter eenige wijziging in het oorspronkelijke plan, waarvan die mindere kostbaarheid het gevolg moest wezen, is voorgedragen; in eene vorige verg. (zooals in het gedrukte verslag daarvan kan gelezen worden) betoogde de heer *Boer*, in zijn bestrijden van de bewijsvoering van den heer *Pabst* die ook aanzienlijke sommen voor dergelijke werken op de begrooting wilde ramen, dat daarvoor niet de gewone maar buitengewone middelen moesten worden aangewend. Nu heeft de heer *Boer* daaromtrent eene andere overtuiging, die naar Sprs. vermoeden alleen is omhelsd omdat zoo aan de vermindering der belasting die de komm. voorstaat geen gevolg kan worden gegeven. Hoe gaarne Spr. ook anders de oprigting van eene bewaarschool zou aanprijzen en een daarvoor strekkend voorstel ondersteunen, zoo kan hij toch aan dat van den heer *Boer* nu zijne stem niet geven; voor hem is het niet genoegzaam toegelicht of gestaafd, hij zou, als hij die uitdrukking durfde bezigen, het daarvoor te »onbekookt" noemen.

De heer *Boer* kan wederom niet de verzekering geven, dat de school bezocht zal worden; maar hij heeft ook in zijn voorstel den raad niet willen overrompelen. Daarom heeft hij die som alleen willen uittrekken tot het stichten eener bewaarschool, na *later* te nemen raadsbesluit. Het groote punt waarop de heer *Jongeneel* thans terugkomt, is de belasting; die heer blijft bij zijne gedachte dat zij drukkend is en wel naar aanleiding der verklaring van *praktische* mannen. Spr. vraagt of dan toen die belasting werd ingevoerd en de heer *Jongeneel* er een der grootste voorstanders van was, hij niet werd goed gerekend door praktische mannen? De heer *Jongeneel* zegt, dat zij voor de rijken der aarde gemakkelijk te dragen is. Spr. durft vragen waarin die groote gemakkelijkheid bestaat, daar het geheele doel der belasting is geweest, de rijken en gegoeden naar verhouding *meer* te doen betalen dan de minder gegoede, die daarbij alzoo werkelijk voordeel heeft gehad. Of zoude dit niet waar zijn? Men bedenke, dat de opbrengst der belasting gelijk staat met de opbrengst der vroegere gemaalbelasting, maar nu zijn er toch zeer veel gegoeden die thans *f* 200 à *f* 400 in datzelfde quantum bijdragen, waarin zij vroeger veel minder bijdragen. Het behoeft daarbij wel geen betoog, dat het aandeel der minder gegoeden in het overblijvende dan ook evenredig veel kleiner is geworden, en deze alzoo door den maatregel gebaat zijn.

Eindelijk is de heer *Jongeneel* pathetisch geweest en heeft getracht op het gevoel der vergadering te werken, door te schetsen, hoe de armen hun verschuldigde in die belasting bij centen, dubbeltjes en kwartjes kwamen opbrengen. De waarheid is deze. Een achttiende der aanslagen is beneden de gulden: een achtste beneden de *drie* gulden; Wanneer voor die aanslagen nu *zes* betalingstermijnen zijn gesteld, zoo vraagt Spr. hoe het mogelijk zoude zijn die aanslagen anders dan in centen, dubbeltjes en kwartjes te voldoen? Wat men hier als eene hardheid der belasting wil doen voorkomen, bewijst juist het tegendeel; bewijst, dat de belasting haar doel treft, *zeer geringe* heffing van de minder gegoeden, vrij aanzienlijke van de meer gefortuneerden.

De heer *Jongeneel* moet verklaren, dat de woorden van den heer *Boer*, hoe vernuftig ook ontwikkeld hem niet hebben overtuigd; hij neemt niet terug dat eene belasting die in 5 jaren reeds met een derde is verhoogd, ten laatste eene drukkende belasting wordt.

De heer *Boer* zegt, dat zijn voorstel niet ondoordacht is, maar eene zaak geldt, reeds drie jaren bij den raad aanhangig is, en die Spr. nu niet bepaald in alle opzigten beslist wil hebben, maar alleen in beginsel aangenomen. Spr. moet verder opkomen tegen de bewering, dat het hem bij dit voorstel slechts te doen zou zijn om vermindering van belasting tegen te gaan en verklaart, dat als zijn voorstel mogt worden verworpen, hij toch niet voor die vermindering zal stemmen. Hij heeft daartegen geheel andere bezwaren, vooral ook dit, dat die vermindering zeer weinig doel zal treffen, waarop hij welligt later nog terug zal moeten komen.

Met 11 stemmen tegen die der HH. *Boer*, *de Muralt*, *Hengelaar*, *Pabst*, *Trip*, *Schermbeek* en *de Voorzitter*

wordt het voorstel van den heer *Boer* verworpen.

De heer *Pabst* stelt voor het bestuur uit te noodigen om binnen drie maanden door den kameraar te doen opmaken eene berekening van kosten tot oprigting van eene korenbeurs op eene plaats vooraf bij raadsbesluit te regelen.

De *Voorz.* zegt, dat B. en W. eene voordragt daartoe voorbereiden.

De heer *Pabst* trekt op deze verzekering zijn voorstel in. Hij zegt echter, dat hij verpligt is het voorstel te doen om B. en W. uit te noodigen, binnen zes maanden de plans tot het daarstellen van een stedelijk ziekenhuis aan den raad voor te leggen. Hij zal zich echter zeer goed kunnen begrijpen, dat de raad op dit oogenblik deze zaak niet in diskussie wil brengen, want het is reeds half elf ure in den avond, doch Spr. zal niet rusten voor deze zaak zal zijn afgedaan.

De *Voorz.* stelt voor het voorstel van den heer *Pabst* niet in behandeling te nemen, maar over te gaan tot de orde van den dag, dit wordt in omvraag gebragt en aangenomen met 13 tegen 3 stemmen. Tegen stemden de heeren *Bisdom*, *Pabst* en *Schermbeek*, waarna de verg. verdaagd wordt tot Maandag 1½ ure.

Zitting van Maandag 31 *Oktober.*

Voorzitter Mr. *W. M. J. van Dielen.*

Tegenwoordig zijn 19 leden; afwezig met kennisgeving de heer *Pabst*, en voorts de HH. *Kien*, *Ram*, *Bake*, *v. Boetzelaer*, *Metelerkamp*, *v. Cleeff*, *Karsten*, *Bosch* en *v. Geuns.*

De Voorz. herinnert dat er nu nog drie posten der begrooting te behandelen overblijven, de buitengew. aflossing, het onvoorzien, en de eigen direkte belasting, en resumeert de wijzigingen, welke eenige posten der begrooting tot nu toe hebben ondergaan, vaarvan het resultaat is, dat wanneer de post van onvoorziene uitgaven op het in de begrooting geraamde cijfer blijft staan, eene som van *f* 12,500 beschikbaar zou blijven; dat evenwel naar hij vermeent, de som van *f* 7000 wegens verkoop van eigendommen in ontvang gebragt, als vervangende een te vervreemden kapitaal, tot buitengewone aflossing van schuld zal behooren aangewend te worden, zoodat de raad zal moeten beslissen of de alsdan overschietende som van *f* 5300 zal aangewend worden tot verhooging van den post voor buitengewone aflossing, of wel ter verhooging van de post van onvoorziene uitgaven, naardien toch de overschietende som van *f* 5300 niet toereikende is om het voorstel der Kommissie tot vermindering van het cijfer der direkte belasting met $^{3}/_{10}$ in aanmerking te doen komen. Tusschen deze posten bestaat een zoo naauw verband, dat de behandeling van den eenen van onmiddelijken invloed op den anderen zal zijn, zoodat hij de diskussien over deze te gelijk aan de orde stelt.

De heer *Jongeneel* vraagt, of bepaald moet worden aangewezen, welke aandeelen voor de *f* 17000 zullen worden afgelost.

De Voorz. zegt, dat men Ged. St. magtiging moet vragen tot den verkoop dier eigendommen, maar gelooft dat niets in den weg staat vooruit bij het raadsbesluit te bepalen, dat het produkt zal strekken tot aflossing van schuld.

De heer *Jongeneel* geeft in bedenking eerst nº. 117 te behandelen.

Hiertoe wordt mitsdien besloten.

De heer *de Muralt* heeft in eene vorige verg. zijne denkbeelden omtrent dit artikel reeds ontwikkeld, en gewezen op het bedrag der stadsschuld, waaronder *f* 173000 van vóór 1821 en waarvoor *f* 5000 aan renten betaald wordt. Die som klinkt zeer hoog, en de vraag is, of de tijd niet daar is, nu men toch in de gelegenheid is, ten gevolge van den verkoop van eigendommen en van inschrijvingen op het grootboek, om een gedeelte van die schuld af te lossen, te amortiseren of te konverteren. B. en W. hadden voorgesteld eene buitengewone aflossing van 18 aandeelen in de schuld op art. 113, sub litt. g; de komm. wil nu die som *f* 7000 vermeerderen, en dan acht Spr. het wenschelijk daarmede van die oude schuld te delgen. Zedelijk is men tot de aflossing van een gedeelte daarvan gehouden en het is ook in het belang van het krediet der stad; de billijkheid heeft het mede tegenover enkele schuldeischers die regt op aflossing hebben. Spr. leest ten bewijze, dat die zedelijke verpligting bestaat voor, wat in de mem. v. toel. op de begrooting voor 1857 en in de betrekkelijke koninklijke besluiten hieromtrent voorkwam. De gevestigde schuld der stad kan gevoegelijk in twee deelen worden onderscheiden. Het eerste deel bestaat uit het restant der schuld voor 1821 aangegaan, die op 2 Julij van dat jaar *f* 406194 bedroeg, terwijl er daarenboven jaarlijks *f* 1170 aan lijfrenten en tontines moesten worden betaald, die sedert geheel vervallen zijn. Spr. geeft lezing van het koninklijk besluit van 27 Okt. 1821 nº. 87, waarbij de wijze van delging dier schuld geregeld wordt, en merkt aan, dat volgens art. 4 van dat besluit in 1851 jaarlijks eene som van *f* 10000 tot aflossing daarvan had moeten worden besteed, ware het niet dat op verzoek van den raad dit artikel bij koninklijk besluit van 1854 zoo ware gewijzigd, dat de uitvoering er van werd verschoven tot dat de schulden der stad eene hoogere rente dan 4 pCt. dragende, allen zouden zijn afgelost. Nu weet Spr. wel, dat men na die wijziging eene nieuwe geldleening ad 4½ pCt. heeft aangegaan, waardoor men in de termen verkeert, dat de schulden, meer dan 4 pCt. rentende, niet alle zijn afgelost, maar Spr. vraagt toch of dat niet zekere onbillijkheid is, want zoo zou de stad wel kunnen voortgaan met leeningen boven 4 pCt. rente aan te gaan, en dan zou zij nooit die vroegere schuld van voor 1821 behoeven af te lossen, Spr. beweert dat dit niet te goeder trouw zou zijn. De toestand der financiën is gunstig; men zal *f* 22000 voor buitengewone aflossing beschikbaar hebben, en Spr. stelt daarom voor, de redaktie van art. 117 te wijzigen en te lezen in plaats van »15 aandeelen in de geldleening sub litt. *g*: »buitengewone aflossing van schuld behoudens nadere regeling door den raad *f* 22000. Nog een punt is er, waarop Spr. wil wijzen. In de voorwaarden der negociatie van 1856 is bepaald, dat te beginnen met 1866, of zoo veel vroeger als de stedel. financiën het zullen toelaten, jaarlijks ten minste *f* 5000 zullen worden afgelost. Strikt genomen zou dus nu *f* 3000 moeten worden afgelost; maar Spr. vraagt, of dat wel eene verpligting is, wanneer men niet de zekerheid heeft dat men daarmede tot in 1866 zal kunnen voortgaan? Dit jaar is men er toe in staat, maar de vraag is, of men het volgend jaar het zal kunnen doen. Oordeelt de raad dat de verpligting bestaat, dan zou men Sprs. voorstel moeten splitsen en *f* 5000 voor buitengewone aflossing der negociatie van 1856, en *f* 17000 voor die van vroegere geldleeningen bestemmen.

De heer *Schuurman* zegt, dat reeds vroeger, hetzij bij gelegenheid eener begrooting of in de komm. van financiën zelve, door die komm. de aflossing of konversie der oude schuld is ter sprake gebragt; deze zaak thans door den heer *Muralt* ter sprake gebragt, mag niet onvoorbereid worden aangenomen of behandeld, maar vereischt een nader onderzoek. Spr. zal het voorstel ondersteunen, omdat het de fakulteit geeft, om na een behoorlijk onderzoek, tot aflossing, konversie of inkoop dier oude schuld te kunnen overgaan.

De heer *de Muralt* lascht ter verduidelijking in zijn amendement de woorden »of konversie" in.

De heer *Boer* zal zich met het voorstel vereenigen, dat hij in het belang der administratie acht. Spr. heeft echter, als het wordt aangenomen, een ander voorstel, om nl. no. 117 alsdan tot *f* 22,000 uitgetrokken, nog te verhoogen met *f* 5300. Hij behoeft nu niet te betoogen, dat het voorstel der komm. tot belastingvermindering niet meer in aanmerking kan komen, daar er geen genoegzaam batig saldo over is, om tot de door haar voorgestelde vermindering van $^{3}/_{10}$ pCt. te komen.

De heer *Jongeneel* zegt dat bij hem het denkbeeld is opgekomen, om het onvoorzien te verminderen tot *f* 12000 en met hetgeen daar wordt afgenomen en de gelden die de heer *Boer* nog voor aflossing wil besteden, de direkte belasting te verminderen. Spr. kan dus voor het voorstel van den heer *de Muralt* stemmen.

Het voorstel van den heer *de Muralt* zonder omvraag zijnde aangenomen, wordt na eenige diskussie met 11 stemmen tegen die der HH. *Jongeneel*, *Bisdom*, *de Graaf*, *Visscher*, *v. Stirum* en *v. Doorn.* besloten eerst dat van den heer *Boer* en daarna volgnº. 131 der begrooting te behandelen.

De heer *Schuurman* kan zich met het voorstel niet vereenigen; naar zijne overtuiging is eene jaarlijksche verpligte aflossing van *f* 27000 reeds genoeg, en hij meent dat geene belasting mag worden geheven om dat cijfer nog te vermeerderen.

De heer *Kol* meent, dat als men aan den eenen kant de lasten verhoogt, men ook moet trachten ze aan de andere zijde te verminderen. De vermeerdering der belasting op sterke dranken, zoozeer naar den wensch van de voorstanders der afschaffing van dezelve, is een toevallige omstandigheid; hij zegt geen demokraat te zijn, om hetzij armen of rijken te believen, hetwelk op hetzelfde uitkomt, maar hij vraagt alleen naar regt. Het is hier de vraag wat billijk is, en dan komt Spr. tot het resultaat, dat de burgerij aan één kant bezwaard wordende, aan de andere zijde behoort te worden verlicht. Spr. zal dus tegen het voorstel van den heer *Boer* en voor de vermindering der belasting stemmen.

De heer *Jongeneel* zal juist om de reden door den heer *Kol* ontwikkeld tegen het voorstel van den heer *Boer* stemmen, met het oog op eene vermindering der direkte belasting.

De heer *Boer* zegt, dat zijn voorstel evenzeer in het belang der burgerij is. Afschaffing van schuld is eene verpligting, waaraan men gevolg moet geven en doet men dat, ook langs buitengewonen weg, dan zullen de goede vruchten er van door de burgerij zeker genoten worden.

De heer *v. Nooten* heeft reeds in eene vorige zitting opgemerkt, dat alle buitengewone lasten moeten worden bestreden door buitengewone uitgaven, maar niet door lasten die als gewone worden opgelegd. Spr. erkent met den heer *Boer*, dat het eerlijk is zijne schulden te betalen, en gelooft, dat de gemeente Utrecht daaraan altijd voldaan heeft; maar het gaat niet aan te zeggen, dat men schulden, die nog niet opeischbaar zijn, zal aflossen met gewone middelen; men zou even goed kunnen zeggen: Laat ons alle schulden aflossen en eene buitengewone belasting over de bevolking omslaan. Spr. gelooft dus, dat het beter is de vermoedelijke meerdere opbrengst van de belasting op het gedistilleerd met een deel der als onvoorziene uitgaven voorgedragen som te besteden tot vermindering der plaatselijke direkte belasting.

De heer *de Muralt* vereenigt zich met de bezwaren tegen het voorstel, en acht het ook niet wenschelijk, uit gewone lasten buitengewone aflossing van schuld te bestrijden. Er zijn echter ook andere uitgaven, waarin men moet voorzien en die bij het onvoorzien te pas zullen komen, zoodat Spr. tegen het voorstel van den heer *Boer* stemmende, niet geacht wil worden vóór de vermindering der direkte belasting te zijn.

De Voorz. merkt op, dat men jaar op jaar uit gewone inkomsten aflost.

Het voorstel van den heer *Boer* nu verworpen zijnde met 14 stemmen tegen die der HH. *Boer*, *v. Stirum*, *v. Veersen* en den Voorzitter, wordt de post vastgesteld op *f* 22000.

Aan de orde is alsnu het hoofdst. *onvoorziene uitgaven.*

De heer *de Muralt* stelt voor eerst den post der direkte belasting te behandelen, omdat als die niet verhoogd wordt, het onvoorzien van zelfs blijft gelijk het is voorgedragen.

De heer *v. Doorn* vindt het regelmatiger eerst de onvoorziene uitgaven te behandelen, tenzij die post altijd voldoende is, hoe weinig er ook overschiet.

De Voorz. meent dat er een ruime post voor onvoorziene uitgaven op eene begrooting van nagenoeg 5 ton moet zijn, en zou het voorgedragen cijfer zeer ongaarne verminderd zien; er zijn vele posten die welligt daaruit aangevuld zullen moeten worden.

De post der eigen direkte belasting wordt nu eerst in behandeling genomen.

De heer *de Muralt* is tegen het voorstel der komm. Hij zou het gelukkig achten als men de burgerij mogt verligten door vermindering van lasten, maar hij zou die verligting langs een anderen weg wenschen. Spr. wil niet optreden als verdediger der direkte belasting, na hetgeen de heer *Boer* en anderen reeds in de eerste vergadering over deze begrooting uitvoerig in het midden gebragt hebben. Spr. zou liever tot vermindering eener andere belasting, van die op de turf overgaan; hij heeft daartoe echter geene vrijheid gevonden, omdat hij zich overtuigd heeft, dat het cijfer voor onvoorziene uitgaven hoog noodig is, en niets belet, om, als men dat cijfer voldoende acht, de begrooting met een batig slot te sluiten. Wat Spr. betreft, hij zou er zeer voor zijn, het onvoorzien te verhoogen, ook met het oog op de verschillende groote plannen door onderscheidene leden ter sprake gebragt, plannen, die wel bij de vaststelling der cijfers van de begrooting niet in aanmerking zijn genomen, maar die, als zij in behandeling komen, toch door de meerderheid van den raad zullen ondersteund worden. Spr. stelt b.v. dat de raad mogt besluiten eene koornbeurs op te rigten, dan zouden, als het onvoorzien verhoogd wierd, de kosten gedeeltelijk daaruit kunnen gevonden worden anderdeels zou men bij voorbaat kunnen beschikken uit het saldo van de rekening der loopende dienst. Daarom wenscht Spr. zoo mogelijk het onvoorzien hooger te stellen. Afgescheiden van die beschouwing verlangt hij het ten minste te laten gelijk het is voorgedragen. Gedurende den loop der diskussiën is herhaaldelijk aangevoerd, dat wanneer de cijfers bij de afzonderlijke artikels vastgesteld ontoereikende mogten zijn, men die uit het onvoorzien zou kunnen aanvullen, en daar op zoo vele onderdeelen slechts het hoofdzakelijke is begroot, acht Spr. een hoogen post voor onvoorziene uitgaven noodig. De bijlagen opslaande ziet men o. a. dat al de traktementen der sekretarie reeds nu worden uitbetaald, zoo als zij voor het volgend jaar zijn begroot, en dat men in het geheel voor toelagen, veranderlijke beloomngen, enz. de geringe som van *f* 214 beschikbaar houdt; de raad zal zeer zeker met het oog op de volkstelling in de gelegenheid worden gesteld buitengewone belooning van diensten op dit artikel te verleenen. De post voor de kosten der wijkmeesters, enz. is op *f* 4000 uitgetrokken; B. en W. hebben evenwel als voor drie jaar zich daarmede te vreden gesteld, omdat zij in Augustus bij de opmaking der begrooting nog niet konden bepalen, hoe die in Januarij 1860 zouden moeten worden vastgesteld; maar toch heeft de raad zich vroeger met eenparige stemmen vereenigd met het rapport der kommissie uit zijn midden, waarbij op den voorgrond is gesteld, dat eene aanmerkelijke verhooging der bezoldigingen van de wijkbeambten zou plaats vinden, en dat deze naar verhouding der werkzaamheden nader moeten worden geregeld. Spr. wijst verder op de bijlage voor de dienst der gemeente-inkomsten; daarop vindt hij *f* 400 voor onvoorziene uitgaven; die som zal te gering zijn, en dus ook moeten worden aangevuld. Voor de Latijnsche school heeft men voor toelage, enz. nog geen *f* 400; het is bekend dat kuratoren aan B. en W. voorstellen hebben gedaan door hen bij den raad ter tafel gebragt, die tot eene belangrijke verhooging van de kosten dier instelling zullen leiden. Hetzelfde is het geval met de begrooting voor de scholen, omtrent welke laatste Spr. reeds gewezen heeft op de noodzakelijkheid om uitvoering te geven aan het besluit betreffende de invoering van het onderwijs in de gymnastiek.

(Vervolg morgen.)

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.